

BUCAK AĞZINDA ESKİCİL KELİMELER

Archaic Words In The Bucak Dialect

Celal ERYİĞİT¹

¹ Öğr. Gör. Dr., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Tefenni Meslek Yüksekokulu Büro Hizmetleri ve Sekreterlik Bölümü, celaleryigit@mehmetakif.edu.tr, orcid.org/0000-0003-1385-7620.

Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Bilgisi

Geliş/Received: 16.06.2023
Kabul/Accepted: 16.07.2023

DOI:10.20322/littera.1315604

Anahtar Kelimeler

Bucak ağızı, söz varlığı, eskicil.

ÖZ

Bucak, Akdeniz Bölgesi sınırları içinde yer alan Burdur iline bağlı bir ilçedir. Batı grubu ağız bölgesinde yer alan yöre, zengin söz varlığına sahiptir. Anadolu ağızlarındaki söz varlığının tespiti ile ilgili çalışmalar Cumhuriyet'in ilk yıllarında başlamış, 1963 yılından itibaren Derleme Sözlüğü'nün yayımlanmasıyla büyük bir aşama kaydetmiştir. Bunun yanında yeni araştırmalarla birçok yöreden söz varlığı ile ilgili çalışmalar yapılmış ve yapılmaya devam edilmektedir. Eskicil/arkaik ifadesi farklı kaynakların yaptığı tanımlamalara göre artık standart dilde kullanımdan düşmüş unsurlar şeklinde tarif edilmektedir. Bu öğeler gerek ses gerek yapı gerekse söz varlığı bakımından oldukça zengin özellikler sergilemekte ve Türkçenin geçmişten günümüze sahip olduğu gelişim ve değişimi gözler önüne sermektedir. Standart dilde kullanımdan düşmüş bu eskicil kelimeler ağızlarda ise yaşamaya devam etmektedir. Bu kelimelerin ağızlarda yaşaması dil çalışmalarında ağızların kaynak olma özelliğini sağlamlaştırmaktadır. Çalışmada Türkiye Türkçesi ağızlarının Batı grubunda yer alan Bucak ağızındaki eskicil kelimeler incelenmiştir. Özellikle yazı dilinde bulunmayıp Bucak ağızında yaşayan kelimelerin gelişimi ele alınmıştır. Yörede derlemeler neticesinde belirlenen kelimeler, Türk dilinin eski kaynaklarıyla karşılaştırılmış ve bu karşılaştırma neticesinde yörede 239 eskicil kelime tespit edilmiştir. Kaynaklarda bulunan kelimeler ses, şekil ve anlamlarıyla birlikte verilmiştir. Bu kelimelerin 48'i Eski Türkçenin Grameri; 65'i Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü; 155'i Divanü Lüğati't-Türk ve 193'ü Yeni Tarama Sözlüğü kaynaklarında yer almaktadır.

ABSTRACT

Bucak is a district of Burdur province, located within the borders of the Mediterranean Region. The region, which is located in the western group dialect region, has a rich vocabulary. Studies on the determination of vocabulary in Anatolian dialects started in the first years of the Republic, and since 1963, with the publication of the Compilation Dictionary, it has made great progress. In addition, studies on vocabulary from many regions have been made and are continuing to be done with new researches. The term archaic/arkaik is now defined as elements that have fallen out of use in the standard language, according to the definitions made by different sources. These elements exhibit very rich features in terms of sound, structure and vocabulary and reveal the development and change that Turkish has had from past to present. These archaic words, which have fallen out of use in the standard language, continue to live in dialects. The fact that these words live in dialects strengthens the dialects' feature of being a source in language studies. In the study, the archaic words in the Bucak dialect, which is in the Western group of Turkey Turkish dialects, were examined. Especially the development of the words that are not found in the written language but live in the Bucak dialect are discussed. The words that emerged as a result of the compilations in the region were compared with the old sources of the Turkish language, and as a result of this comparison, 239 archaic words were determined in the region. The words in the sources are given with their sound, shape and meaning. 48 of these words are Grammar of Old Turkish; 65 of them are Old Uyghur Turkish Dictionary; 155 of them are included in the sources of Divanü Lüğati't-Türk and 193 of them in the New Scan Dictionary.

Keywords

Bucak dialect, vocabulary, archaic.

Atıf/Citation: Eryiğit, C. (2023), "Bucak Ağzında Eskicil Kelimeler", *Littera Turca, Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 9/3, 545-575.

Sorumlu yazar/Corresponding author: Celal ERYİĞİT, celaleryigit@mehmetakif.edu.tr

GİRİŞ

Bucak, Akdeniz Bölgesi'nin Antalya bölümünde yer alan Burdur iline bağlı bir ilçedir. 30-31 derece doğu meridyenleri ile 37-38 kuzey paralelleri arasında bulunmaktadır. Göller Bölgesi ve Teke Yöresi sınırları içerisinde yer alan şehrin yüzölçümü 1436 km²'dir. Burdur-Antalya karayolu üzerinde yer alan ilçe merkezinin Burdur'a uzaklığı 44 km, Antalya'ya uzaklığı ise 80 km'dir (Topay, 2011:1).

Bucak ve çevresinin tarihi MÖ 1900'lü yıllara kadar uzanmaktadır. Pisidyalılar, Persler, Makedonlar, Selefkoslar, Romalılar ve Bizanslılar bu bölgede egemenlik kurmuşlardır. Oğuz Türkleri ise 1204 yılında III. Kılıçarslan döneminde bu bölgeye gelip yerleşmişlerdir. Yörede başta Kayı boyu olmak üzere, Afşar, Çavdar, Bayındır, Bayat, Kınık, Salur, Eğmür boyları bu dönemde yerleşmişlerdir (Konu, 2000: 16-19). Anadolu ağızları sınıflandırmasına göre yöre Batı grubu ağızlarının 1. grubuna dâhildir (Karahana, 2004: 150).

Ağız kavramı, bir dil veya lehçenin sınırları içinde belli bölge ve topluluklara ait sözlü anlatım biçimlerinden biridir (Gemalmaz, 2010: 331). Ağızlar dilin yaşayan en net örnekleridir. Geçirdikleri değişimlerden dolayı hem eski hem de yeniye karşılama gibi özelliklere sahiptir. Bir dilin bünyesinde taşıdığı nitelikleri, yüzyıllar süren yaşamı boyunca geçirdiği değişiklikleri ortaya dökme konusunda önemli malzemelere sahiptir.

Türkiye Türkçesi ağızları ses bilgisi, şekil bilgisi, söz varlığı ve anlam gibi özellikler açısından değerlendirildiğinde dilimizin kıymetli parçalarından biri olarak sayılır. Ölçünlü Türkiye Türkçesinde bu ses, şekil, söz varlığı ve anlam açısından değişikliğe uğrayan kelimelerin ağızlarda eski biçimlerini koruması ağızları ölçünlü dilden ayırmaktadır. Art zamanlı öğelerin ortaya çıkarılması, eskicil unsurların muhafaza edilmesi, ağızların önemli bir işlevi karşıladığını göstermektedir (Kürüm, 2022: 281).

Bir dilin tarihî lehçelerle ses ve şekil özellikleri, söz varlığı özellikleri açısından benzerlik göstermesi eskicil biçim şeklinde açıklanır. Karaağaç (2013: 372), eskicil kavramını "Dil kullanımında eskiye bağlılık, artık kullanımdan düşmüş eski kelimeleri veya kelimelerin eski biçimlerini kullanmaktır"; Vardar (1980: 76), "Kullanımdan düşmüş bulunan sözlüksel birim, sözdizimsel olgu, vb."; Ölmez (2003: 136) "Bir dilde Eski Türkçeyle karşılaştırıldığında öteki Türk dillerinde bulunmayan ses ve yapı özelliklerinin yanı sıra sözlüksel biçimlerin de Eski Türkçeye benzer biçimde yaşaması, kullanılmasıdır"; Topaloğlu (1989: 59), kelimeyi eski kelime başlığıyla, "Günümüzde kullanılmayan veya eski biçimi korunarak kullanımı sürdürülen kelime" şeklinde tarif etmişlerdir.

Eskicil unsurların ortaya çıkarılmasında muhakkak bir mukayeseye ihtiyaç vardır. Eskicil öğelerin tespitinde incelenen kelimeler, eşzamanlı olarak başka bir lehçe veya ağızla karşılaştırılabilir veya bahsi geçen lehçenin eski dönemiyle art zamanlı yapılabilir (Gülsevin, 2015: 3).

Bu çalışmada Bucak ağzında bulunan ve Eski Türkçeden günümüze ses, biçim ve anlam açısından çok değişikliğe uğramayan kelimelere yer verilmiştir. Yöre ağzında bu tür kelimelerin belirlenmesinde genel olarak

sözlüklerden yararlanılmıştır. A. von Gabain'in Eski Türkçenin Grameri (ETG), Ahmet Caferoğlu'nun Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü (EUTS); Ahmet Bican Ercilasun ve Ziya Akkoyunlu ile Besim Atalay'ın Divanü Lügati't-Türk (DLT); S. G. Clauson'un etimolojik sözlüğü An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish (EPDT); Andreas Tietze'nin Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı (TETT); Recep Toparlı, Hanifi Vural, Recep Karaatlı'nın Kıpçak Türkçesi Sözlüğü (KTS) ve Türk Dil Kurumu yayınları olan Tarama Sözlüğü (TS) ile Cem Dilçin'in Yeni Tarama Sözlüğü (YTS) kaynaklarına başvurulmuştur.

Bucak Ağzında Tespit Edilen Eskicil Sözcükler

Aşağıda, Burdur'un Bucak ilçesi ağzından derlenmiş verilerden hareketle tespit edilen eskicil sözlere yer verilmiştir:

ā- ~ āmaş- (< ağ-): Bucak ağzında (BA) "yükselmek, yukarı doğru çıkmak" anlamında kullanılmaktadır. ETG'de *ağ-* "binmek, çıkmak" (Gabain, 2000: 259); DLT'de *āg-* ~ *ag-* yükselmek, çıkmak (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 54); EDPT'de *ağ-* "yükselmek, tırmanmak" (Clauson, 1972: 77); EUTS'de *ağ-* "yükselmek, ağmak, kalkmak, yukarı çıkmak" (Caferoğlu, 2021: 7); KTS'de *ağ-* "yükselmek, yukarı çıkmak" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 2); YTS'de *ağ-* "1. çıkmak, yükselmek; 2. aşağı inmek, ağır gelip aşağı meyletmek" (Dilçin, 1983: 4) anlamlarında kayıtlıdır.

adakla-: BA'da "küçük çocuk yeni yürümeye başlamak" anlamındadır. DLT'de *adakla-* "ayağa vurmak" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 540) anlamında kayıtlıdır.

aga: BA'da "ağabey, büyük erkek kardeş" anlamında kullanılmaktadır. EUTS'de *aga* "ağabey, büyük kardeş" (Caferoğlu, 2021: 6); KTS'de *aga* "ağabey, büyük erkek kardeş" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 3); YTS'de *aga* "1. ağabey, büyük oğul, büyük erkek kardeş. 2. baba, ata. 3. efendi, büyük, amir" (Dilçin, 1983: 2) anlamlarında kayıtlıdır.

alan (< alan): BA'da "geniş düzlük" anlamında kullanılmaktadır. DLT'de *alan* "düz, düzlük" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 547); EDPT'de *alan* "zirvelerdeki açık geniş düzlükler, ormanlardaki düzlükler" (Clauson, 1972: 147); TETT'de *alan* "orman içinde düz ve ağaçsız yer" (Tietze, 2002: 141); YTS'de *alan* "açık, düz yer, meydan" (Dilçin, 1983: 7) anlamlarında kayıtlıdır.

āna(n)- (< ağna-): BA'da "hayvanlar toprakta yatıp yuvarlanmak" anlamındadır. ETG'de *ağna-* ~ *ağna-* "yuvarlanmak, debelenmek" (Gabain, 2000: 259); EUTS'de *ağna-* "arkası üstü yere sürünmek, debelmek, kıvrınmak" (Caferoğlu, 2021: 7); EDPT'de *ağna-* "özellikle atların ve diğer hayvanların yerde yatıp yuvarlanması" (Clauson, 1972: 87-88); TETT'de *ağna-* Yerde yuvarlanmak (hayvan) (Tietze, 2002: 113); KTS'de *ağna-* "yere yatıp debelenmek" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 4); YTS'de *ağna-* "1. debelenmek, yatıp yuvarlanmak, 2. bolluk içinde rahat yaşamak (Dilçin, 1983: 4) anlamlarında kayıtlıdır.

anız: BA'da "ekin biçildikten sonra tarlada kalan sap kısmı" anlamında kullanılmaktadır. DLT'de *anız* "buğday vb. ekinlerin hasattan sonra kalan sapları" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 553); EDPT'de *anız* "anızlık alan, tarla"

(Clauson, 1972: 191-192); TETT'de *anız* "ekin biçildikten sonra tarlada kalan dip kısmı" (Tietze, 2002: 178); YTS'de *anjız* ~ *anjuz* "ekin biçildikten sonra toprakta kalan saplı kısım" (Dilçin, 1983: 10) anlamlarında kayıtlıdır.

angabak (< inğa): BA'da "ahmak, sersem, akılsız" anlamındadır. DLT'de *inğa* "rezil (kimse); değersiz, değeri düşmüş olan şey"; EDPT'de *inga* "değersiz, önemsiz" (Clauson, 1972: 183); KTS'de *angı* "aklı az, salak kimse" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 656) anlamlarında kayıtlıdır.

apapbak (< appak): BA'da "beyaz, bembeyaz" anlamında kullanılmaktadır. DLT'de *ap ak* "Oğuzcada bembeyaz" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 553); KTS'de *appak* "bembeyaz" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 10); YTS'de *appak* ~ *abbak* ~ *apbak* "bembeyaz" (Dilçin, 1983: 11) anlamlarında kayıtlıdır.

ardıl- (< artıl-): BA'da "yaslanmak, dayanmak" anlamındadır. DLT'de *artıl-* "yüklemek, binmek; ardılmak, bir binit üzerine başı bir tarafa ayakları bir tarafa gelmek üzere heybe gibi ardılmak" (Atalay, 1986: 38); TETT'de *ardıl-* "yüklenmek, abanmak, binmek" (Tietze, 2002: 193); YTS'de *ardıl-* "üstüne atılmış olmak, dolanmış olmak" (Dilçin, 1983: 11) anlamlarında kayıtlıdır.

arık: BA'da "tarlada bahçeyi sulamak için açılan su yolu" anlamındadır. EUTS'de *arığ* ~ *arık* "çay, çay kıyısı, ark" (Caferoğlu, 2021: 19); DLT'de *arık* "ark, ırmak" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 555); KTS'de *ark* ~ *arık* "nehir, ırmak" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 3); YTS'de *ark* ~ *arık* "su cetveli" (Dilçin, 1983: 12) anlamlarında kayıtlıdır.

ağulan- (< ağula-): BA'da "zehirmek" anlamındadır. ETG'de *ağuk-* "zehirlenmek" (Gabain, 2000: 259); EUTS'de *ağuk-* "ağlanmak, zehirlenmek" (Caferoğlu, 2021: 8); DLT'de *ağula-* "zehirmek" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 545); EDPT'de *ağula-* "zehirmek" (Clauson, 1972: 87) anlamlarında kayıtlıdır.

āz ~ a.ız (< ağuz): BA'da "yavrusu olan ineğin ilk sütü" anlamında kullanılır. DLT'de *aguj* ~ *aguz* "ağız (ilk süt)" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 545); EDPT'de *aguj* ~ *aguz* "ağız sütü, doğumdan sonraki ilk süt" (Clauson, 1972: 98); TETT'de *ağız* "yeni doğurmuş hayvanın ilk sütü" (Tietze, 2002: 112); KTS'de *aguz* "deve veya koyunun ilk sütü" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 4); YTS'de *ağız* ~ *aguz* "doğuran hayvanın ilk sütü" (Dilçin, 1983: 5) anlamlarında kayıtlıdır.

bakanak: BA'da "geviş getiren hayvanların körelmiş tırnakları" anlamındadır. EUTS'de *bakanak* "nal" (Caferoğlu, 2021: 31); DLT'de *bakanak* "toynaklıların toynak arası çatalı ve çatalın bir parçası" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 571); EDPT'de *bakanak* "at toynağı, çatal tırnak, bakanak" (Clauson, 1972: 316); TETT'de *bakanak* ~ *bıkanak* "geviş getiren hayvanların ayaklarının arkasındaki körelmiş tırnaklar" (Tietze, 2002: 267) anlamlarında kayıtlıdır.

balkı-: BA'da "parlamak" anlamındadır. TETT'de *barkı-* ~ *balkı-* "şimşek çakmak; parlamak, parıldamak" (Tietze, 2002: 282); KTS'de *balkı-* "parlamak, ışıldamak" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 23); YTS'de *balkı-* ~ *balk ur-* ~ *barkı-* "parlamak, ışık saçmak, lemean etmek" (Dilçin, 1983: 24) anlamlarında kayıtlıdır.

ban-: BA'da "yemeği ekmek vb. ile tatmak" anlamındadır. DLT'de *ban-* ~ *bañ-* "bağlanmak" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 572); TETT'de *ban-* "batırıp çıkarmak" (Tietze, 2002: 275); KTS'de *ban-* "batırmak" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 2) anlamlarında kayıtlıdır.

beket- (< bekit- ~ beküt-): BA'da "kapı vb.ni kapatmak, örtmek" anlamındadır. EDPT'de *beküt-* "sabitleştirmek, bağlamak, pekiştirmek" (Clauson, 1972: 325); EUTS'de *bäküt-* "berkitmek, sağlamlaştırmak" (Caferoğlu, 2021: 38); DLT'de *bekit-* ~ *beküt-* "sağlamlaştırmak" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 581); YTS'de *bekit-* ~ *pekit-* "sağlamlaştırmak, kuvvetlendirmek, sıkılaştırmak" (Dilçin, 1983: 172) anlamlarında kayıtlıdır.

bele-: BA'da iki anlamda kullanılır. Birincisi "çocuğu kundaklamak, sarmak; beşiğe bağlayarak yatırmak"; ikincisi ise "kirletmek" anlamındadır. DLT'de *bele- bēle-* "melemek" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 582); EDPT'de *bele-* "çocuğu kundaklamak" (Clauson, 1972: 332); KTS'de *bele-* "kundağa sarmak" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 27); YTS'de *bele-* ~ *bile-* "kundaklamak" (Dilçin, 1983: 30) anlamlarında kayıtlıdır.

beliñle-: BA'da "şaşkınlıkla karışık korku duymak, irkilmek, ürkmek, uykudan sıçrayarak korku ile uyanmak, afallamak, şaşırarak" anlamlarında kullanılmaktadır. ETG'de *bäliñlä-* "korkmak" (Gabain, 2000: 267); DLT'de *beliñle-* "(insan için), korkup uykudan sıçramak, (hayvan) için bir şeyden korkup sıçramak ve kaçmak" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 582); EDPT'de *beliñ-* "panik, korkutan şey" (Clauson, 1972: 343); EUTS'de *bäliñlä-* "korkmak, ürkmek, korkudan titremek" (Caferoğlu, 2021: 39), EUTG'de *beliñle-* "korkmak, ürkmek"; YTS'de *beliñle-* "korku ile birden sıçramak, irkilmek" (Dilçin, 1983: 30) anlamlarında kayıtlıdır.

belleme: BA'da "atların beline bağlanan koruyucu" anlamındadır. YTS'de *belleme* "yelek gibi bele kadar olan elbise" (Dilçin, 1983: 30) anlamında kayıtlıdır.

bellik (< belgü): BA'da "işaret, iz" anlamında kullanılmaktadır. ETG'de *bälgü* ~ *bhālgü* "belgi, işaret, fal, nişan" (Gabain, 2000: 267); DLT'de *belgü* "işaret ve alamet" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 582); EDPT'de *belgü* "işaret" (Clauson, 1972: 340); EUTS'de *belgü* "sembol, alamet, işaret, belge" (Caferoğlu, 2021: 38); KTS'de *belgü* "zahir, aşikar, belli" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 27) anlamlarında kayıtlıdır.

bert- / bertik: BA'da "incinmek, burkulmak, şişmek" anlamında kullanılır. "Bertik" kelimesi de yörede tespit edilmiştir. EUTS'de *bärt-* "kırmak, parçalamak", *bärtük* "sakat, parçalanmış" (Caferoğlu, 2021: 40); DLT'de *bert-* "bertmek, yaralamak, kırık görülmeyecek şekilde kırmak" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 581-583); EDPT'de *bert-* "yaralamak, berelemek" (Clauson, 1972: 358); TETT'de *bert-* ~ *berti-* ~ *bertik-* ~ *bertil-* ~ *bertin-* "incinmek, burkulmak; morarmak" (Tietze, 2002: 321); KTS'de *bertük* "yerinden oyanayan organ" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 28) anlamlarında kayıtlıdır.

beslenği: BA'da "evlatlık" anlamındadır. YTS'de *beslenği* "besleme, evlatlık" (Dilçin, 1983: 31) anlamında kayıtlıdır.

bıñar (< mınar): BA'da "pınar, kaynak suyu, çeşme" anlamında kullanılmaktadır. DLT'de *mınar* "su gözü, su gözesi" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 764); KTS'de *bıñar* ~ *binğar* ~ *bıyğar* "kaynak, göze" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 30); YTS'de *bıñar* ~ *buñar* "pınar, çeşme" (Dilçin, 1983: 32) anlamlarında kayıtlıdır.

bışğı (< bıçğı): BA'da "testere, biçme aleti" olarak kullanılır. ETG'de *bıçğı* "bıçak, bıçkı" (Gabain, 2000: 268); EUTS'de *bıçğı* "bıçkı, bıçak" (Caferoğlu, 2021: 40); DLT'de *bıçğı* "bir şeyi kesen alet, balta" (Ercilasun ve

Akkoyunlu, 2018: 584); EDPT'de *bıçğu* "biçme aleti" (Clauson, 1972: 294); KTS'de *bıçkı* ~ *bıçku* ~ *bışkı* "bıçkı, testere" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 30) anlamlarında kayıtlıdır.

bitirak (< buturgak): BA'da "kırlarda yetişen yabancı bir otun dışı dikenli tohumu" anlamındadır. DLT'de *buturgak* "fıstık şeklinde bir diken" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 605); EDPT'de *buturğak* "dikenli tohum, bitirak" (Clauson, 1972: 309); TETT'de *bitirak* "yabancı bir otun dışı dikenli tohumu" (Tietze, 2002: 333); YTS'de *butrak* "1. üç köşeli diken; 2. bu diken gibi olan savaş aracı" (Dilçin, 1983: 41) anlamlarında kayıtlıdır.

bizā ~ buzā (< buzağu): BA'da inek yavrusu anlamında kullanılır. ETG'de *buzāgu* ~ *pūzāgu* ~ *buzāğı* (Gabain, 2000: 271); EUTS'de *buzāgu* "buzāğı" (Caferoğlu, 2021: 56); EDPT'de *buzāgu* "inek yavrusu" (Clauson, 1972: 391); DLT'de *buzagu* "buzāğı" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 604); TETT'de *buzāgu* ~ *buzāğı* ~ *buzak* ~ *buzov* "sütten kesilmemiş sığır yavrusu" (Tietze, 2002: 403); KTS'de *buzāgu* ~ *buzaku* ~ *buzav* ~ *buzavu* ~ *buzov* "buzāğı, dana" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 39); YTS'de *bızağı* ~ *buzāgu* ~ *buzakı* "inek ve benzeri hayvanların yavrusu" (Dilçin, 1983: 42) anlamlarında kayıtlıdır.

bicik: BA'da "meme" anlamında kullanılmaktadır. YTS'de *bicik* "meme" (Dilçin, 1983: 32) anlamında kayıtlıdır.

biliş: BA'da "tanıdık" anlamında kullanılmaktadır. EUTS'de *biliş* "biliş, bilme" (Caferoğlu, 2021: 42); EDPT'de *biliş* "tanıdık, eş, dost" (Clauson, 1972: 344-345); TETT'de *biliş* "tanıdık" (Tietze, 2002: 344); DLT'de *biliş* "biliş, tanıdık" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 588); KTS'de *biliş* "tanıdık, bildik" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 31); YTS'de *biliş* "1. bildik, tanıdık, dost, aşına; 2. marifet" (Dilçin, 1983: 33) anlamlarında kayıtlıdır.

biñeş- (< müngeş-): BA'da "birbiri üzerine binmek, üst üste gelmek" anlamındadır. DLT'de *müngeş-* "birlikte binmek" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 581-766); EDPT'de *miñeş-* "aynı atta birbirinin arkasına binmek" (Clauson, 1972: 771); TETT'de *biñeş-* "birbiri üstüne binmek, birbiri arkasına binmek, artlaşmak" (Tietze, 2002: 348); KTS'de *miñeş-* "birlikte binmek" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 184); YTS'de *biñeş-* "1. birbiri üzerine binmek; 2. birbiri arkasına binmek, anlaşmak; 3. birbirine uymak, birbiri arkasından gelmek; 4. birbiri arkasından sıra ile binmek" (Dilçin, 1983: 34) anlamlarında kayıtlıdır.

bişi (< bışığ): BA'da "yağda yapılan kızartılmış ekmek" anlamında kullanılır. ETG'de *bışığ* "olgun, pişmiş; say eden" (Gabain, 2000: 268); DLT'de *bışığ* "pişmiş (yemek, yiyecek); pişmiş (kerpiç)" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 585); KTS'de *bişi* ~ *bışık* "pişmiş yemek" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 32); YTS'de *bişi* ~ *pişi* "yağda kızartılmış çörek" (Dilçin, 1983: 35) anlamlarında kayıtlıdır.

börk: BA'da "başa giyilen şapka, başlık" anlamına gelmektedir. DLT'de *börk* "başa giyilen şey, börk" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 598); EDPT'de *börk* "bir tür başlık, şapka" (Clauson, 1972: 362); TETT'de *börk* "bir nevi kalpak" (Tietze, 2002: 381); KTS'de *börk* "börk, başlık, şapka" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 36); YTS'de *börk* ~ *börke* ~ *börki* "başa giyilen külah, -kalpak gibi şeyler" (Dilçin, 1983: 39) anlamlarında kayıtlıdır.

bövelek (< büvelek): BA'da "baharda ortaya çıkan sığır sineği" anlamındadır. TETT'de *bögelek* ~ *büvelek* "at sineği" (Tietze, 2002: 380); YTS'de *bügelek* ~ *büvelek* "sığır sineği, eğrice" (Dilçin, 1983: 42) anlamlarında kayıtlıdır.

bövet (< bütet): BA'da "su bendi" anlamındadır. TETT'de *böget* ~ *büğet* ~ *büvet* "suyun önüne çekilen set, bent; su birikintisi, gölcük" (Tietze, 2002: 380); KTS'de *büget* "su doldurmak için açılmış çukur" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 39); YTS'de *büget* ~ *bügedek* ~ *böget* ~ *büget su* "su bendi, akar çayda suyun biriktiği çukur yer" (Dilçin, 1983: 42) anlamlarında kayıtlıdır.

buğ (< muğ): BA'da "sıkıntı" anlamında kullanılmaktadır. ETG'de *muğ* ~ *mığ* ~ *buğ* "sefalet, keder" (Gabain, 2000: 287); DLT'de *muğ* "bela, sıkıntı" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 581-765); EDPT'de *buğ* "keder, sıkıntı, melankoli" (Clauson, 1972: 347); KTS'de *muğ* "bun, sıkıntı" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 187); TETT'de *bun* "sıkıntı, zaruret, keder" (Tietze, 2002: 395); YTS'de *buğ* "zaruret, felaket, sıkıntı, gam, kasavet, şiddetli ihtiyaç" (Dilçin, 1983: 40) anlamlarında kayıtlıdır.

buy- (< buğ-): BA'da "donmak, üşümek" anlamına gelir. DLT'de *buğ-* "donup ölmek" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 599); KTS'de *buy-* "soğuktan donmak" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 39); TETT'de *buy-* "donmak, donarak ölmek" (Tietze, 2002: 402); YTS'de *buy-* "insan ve hayvan soğuktan donmak" (Dilçin, 1983: 41) anlamlarında kayıtlıdır.

burunsalık (< burunduk): BA'da "hayvanın burnundan geçirilen ip" anlamındadır. DLT'de *burunduk* "yular, buruna geçirilen yular, burunduruk" (Atalay, 1986: 118); EDPT'de *burunduk* "gem, yular" (Clauson, 1972: 368); TETT'de *burunduruk* "hayvanların burunlarının üstüne takılan kısıkaç" (Tietze, 2002: 400); YTS'de *burunsalık* "hayvan balığının burunu üzerine gelen parçası; 2. bir şey yemesine engel olmak için hayvanın ağız ve burunları üzerine geçirilen şey" (Dilçin, 1983: 41) anlamlarında kayıtlıdır.

buzāla- (< buzağula-): BA'da "sığır yavrulamak" anlamındadır. ETG'de *buzāgu* ~ *pūzāgu* "buzağı" (Gabain, 2000: 268); DLT'de *buzagula-* "buzağılamak, buzağı doğurmak" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 605) anlamlarında kayıtlıdır.

bülüş (< bülüş): BA'da "civciv" anlamındadır. YTS'de *bülüş* ~ *bilüş* ~ *pülüç* "piliç" (Dilçin, 1983: 42) anlamındadır.

büşülde- (< buşur-): BA'da "bir işi yapmaya isteksiz olmak" anlamında kullanılmaktadır. DLT'de *buşur-* "can sıkılmak" (Atalay, 1986: 119) anlamında kayıtlıdır.

cince (< çıçamuk): BA'da "serçe parmak" için kullanılır. ETG'de *çıçamuk* "serçe parmak" (Gabain, 2000: 272); DLT'de *çıçalak* "serçe parmak" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 581-621); EUTS'de *çıçamuk* "küçük parmak" (Caferoğlu, 2021: 61); EDPT'de *çıçalak* "küçük parmak" (Clauson, 1972: 401); TETT'de *çiçe* "küçük parmak" (Tietze, 2002: 514); KTS'de *çıçlak* "küçük parmak" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 49) anlamlarında kayıtlıdır.

colak (< çulug): BA'da "kolu olmayan veya kesilen kişi" anlamındadır. EUTS'de *çuluğ* "çolak, sakat" (Caferoğlu, 2021: 64); DLT'de *çoluk* "çolak" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 627); EDPT'de *çoluk* "bir kolun eksik ya da sakat olması" (Clauson, 1972: 419) anlamlarında kayıtlıdır.

çapıt (< çapğut): BA'da "eski bez parçası" anlamında kullanılır. DLT'de *çapğut* "kıtık" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 615); EDPT'de *çapğut* "çul, çaput, bez parçası" (Clauson, 1972: 396); TETT'de *çaput* ~ *çapıt* "paçavra"

(Tietze, 2002: 476); KTS'de *çaput* ~ *çapur* ~ *çapar* "çaput, paçavra" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 46); YTS'de *çapıt* "paçavra, çaput" (Dilçin, 1983: 50) anlamlarında kayıtlıdır.

çebiş (< çepiş): BA'da "bir yaşındaki erkek keçi" anlamındadır. DLT'de *çepiş* "altı aylık keçi yavrusu" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 581-766); EDPT'de *çepiş* "küçük yavru, çocuk" (Clauson, 1972: 399); TETT'de *çepiş* ~ *çebiş* ~ *çebiş* "1-2 yaşındaki keçi yavrusu" (Tietze, 2002: 497); YTS'de *çebiş* ~ *çepiş* "bir yaşında erkek keçi" (Dilçin, 1983: 52) anlamlarında kayıtlıdır.

çeç: BA'da "tahıl yığını" anlamında kullanılır. KTS'de *çaç* "temizlenmiş buğday" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 45); TETT'de *çaç* ~ *çeç* "savrularak samanından ayrılmış tahıl yığını" (Tietze, 2002: 461); YTS'de *çeç* ~ *cec* "1. yığın, 2. Samanından ayrılmış hububat yığını" (Dilçin, 1983: 52) anlamlarında kayıtlıdır.

çekiş-: BA'da "birine bağırp çağırarak" anlamındadır. DLT'de *çekiş-* "noktaları koymakta yardım etmek veya yarışmak" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 638); KTS'de *çekiş* ~ *çikiş-* ~ *şekiş-* "1. tartışmak, bozuşmak, ihtilafa düşmek; 2. davalaşmak" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 47, 51); YTS'de *çekiş-* ~ *çeküş-* "münakaşa etmek, tartışmak" (Dilçin, 1983: 52) anlamlarında kayıtlıdır.

çemre- (< çerme-): BA'da "kol veya paçaları sıvamak" anlamında kullanılır. DLT'de *çerme-* "(kamçı ucu) bükülüp kıvrılmak" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 620); EDPT'de *çerme-* "büküp bırakmak, kolları sıvamak, toplamak" (Clauson, 1972: 430); TETT'de *çerme-* "çemremek" (Tietze, 2002: 499); KTS'de *çemre-* "paylar gibi insanın yüzüne karşı hızlı hızlı kızgınca söylemek" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 48); YTS'de *çemre-* ~ *çerme-* "kolu, paçayı, eteği kıvrıp sıvamak" (Dilçin, 1983: 52) anlamlarında kayıtlıdır.

çī- (< çig-): BA'da "elden birdenbire çıkmak, fırlamak" anlamındadır. DLT'de *çig-* "(yük, bohça vb. şeyleri) bağlamak" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 604) anlamında kayıtlıdır.

çi_in (< çikin): BA'da "omuz" için kullanılır. DLT'de *çikin* "üzüm bağlarında yetişen, hayvanlara yem olarak verilen başaklı bir bitki; ibrişim" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 625); EDPT'de *çiğın* ~ *çikin* "bağ, boğum, omuz" (Clauson, 1972: 415); KTS'de *çigin* "omuz" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 51); TETT'de *çeğın* ~ *çiğın* ~ *çiyin* "omuz" (Tietze, 2002: 486); YTS'de *cigin* ~ *çigil* "omuz, omuz başı" (Dilçin, 1983: 56) anlamlarında kayıtlıdır.

çile-: BA'da "herhangi bir şeyi ıslatmak" anlamındadır. DLT'de *çile-* "yaşartmak, ıslatmak" (Atalay, 1986: 153); EDPT'de *çila-* "nemlendirmek, ıslatmak" (Clauson, 1972: 418); TETT'de *çile-* "yağmur çiselemek" (Tietze, 2002: 517); KTS'de *çile-* "hafifçe yağmur yağmak" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 46); YTS'de *çile-* "yağmur serpiştirmek" (Dilçin, 1983: 56) anlamlarında kayıtlıdır.

çim- (< çom- ~ çöm-): BA'da "yikanmak" anlamında kullanılır. ETG'de *çom-* ~ *com-* "dalmak" (Gabain, 2000: 272); EUTS'de *çom-* "batmak, dalmak" (Caferoğlu, 2021: 65); DLT'de *çom-* "suya dalmak" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 581-626); EDPT'de *çom-* ~ *çöm-* "suda batmak, yüzmek, yikanmak" (Clauson, 1972: 422); KTS'de *çim-* "çimmek, yikanmak" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 51); TETT'de *çim-* "suya bütün vücuduyla girip çıkmak" (Tietze, 2002: 518); YTS'de *çim-* "suya girmek, banyo yapmak" (Dilçin, 1983: 57) anlamlarında kayıtlıdır.

çint- (< çert-): BA'da "kesici bir aletle ağaç vb. delmek" anlamındadır. DLT'de *çert-* "bir şeyin ucunu kırmak" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 620); YTS'de *çent-* "kertmek, doğramak" (Dilçin, 1983: 52) anlamlarında kayıtlıdır.

çokaş-: BA'da "bir yere toplanmak, birikmek" anlamında kullanılır. DLT'de *çok-* "(kuş, av, veya leşe) çullanmak, (insan, mala) çullanmak" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 581-626); EDPT'de *çok-* "üşüşmek, toplanmak, birikmek" (Clauson, 1972: 406); TETT'de *çokaş-* "toplanmak, birikmek, kalabalık etmek" (Tietze, 2002: 527); KTS'de *çoğnaş-* "yığılmak, toplanmak" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 52); YTS'de *çokuş-* "üşüşmek, toplanmak" (Dilçin, 1983: 58) anlamlarında kayıtlıdır.

çödür- (< çögdür-): BA'da "işemek" anlamında kullanılır. KTS'de *çökdür-* "havaya doğru fırlatmak" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 53); YTS'de *çögdür-* "ileri doğru fıskırtmak" (Dilçin, 1983: 58) anlamlarında kayıtlıdır.

çömeş- (< çomuş-): BA'da "çömelmek, dizleri bükerek topukları üzerine oturmak" anlamındadır. DLT'de *çomuş-* ~ *çömüş-* "suya dalmada yarışmak; derine dalmak" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 627-628); KTS'de *çömel-* "çömelmek" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 53) anlamlarında kayıtlıdır.

dam (< tam): BA'da "üstü toprak ev" anlamındadır. ETG'de *tam* "duvar" (Gabain, 2000: 296); EUTS'de *tam* "duvar" (Caferoğlu, 2021: 222); DLT'de *tām* ~ *tam* "duvar, sur" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 850); KTS'de *dam* ~ *tam* "dam, çatı" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 55, 260); YTS'de *dam* ~ *tam* "ev, üstü örtülü yer, dam" (Dilçin, 1983: 200) anlamlarında kayıtlıdır.

daşırğa- (< taşırka-): BA'da hayvanın taşlık yerde çok gezmesinden dolayı ayağının yara içinde kalmasını ifade eden bir fiildir. YTS'de *taşırka-* ~ *taşırğa-* "ayak yalın olarak yürümekten yara bere içinde kalmak" (Dilçin, 1983: 205) anlamındadır.

dayak / dayakla- (< tayak): BA'da "kapı vb.nin arkasına konularak kapı vb.nin açılmamasını sağlayan destek" anlamındadır. ETG'de *tayak* "dayak, destek, yardım" (Gabain, 2000: 298); EUTS'de *tayak-* "destek, dayak" (Caferoğlu, 2021: 38); DLT'de *tayak* "dayanak sopa, değnek, sopa" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 864); EDPT'de *tayak* ~ *dayak* "destek, dayanak" (Clauson, 1972: 568); KTS'de *dayak* ~ *tayak* "değnek, baston, dayanak" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 57, 266); TETT'de *dayak* "destek" (Tietze, 2002: 569); YTS'de *tayak* ~ *dayak* "dayanılacak şey, mesnet" (Dilçin, 1983: 205) anlamlarında kayıtlıdır.

dehle-: BA'da "gözetlemek" anlamında kullanılmaktadır. YTS'de *dehle-* "dikkatle üzerinde durmak" (Dilçin, 1983: 62) anlamındadır.

derne-: BA'da "toplamak" anlamındadır. YTS'de *derne-* ~ *dirne-* "dernek, toplamak, derlemek" (Dilçin, 1983: 69) anlamındadır.

dıkım (< tikim): BA'da "lokma" anlamında kullanılır. DLT'de *tikü, tikkü* "parça, lokma" (Atalay, 1986: 622); KTS'de *tıkım* ~ *tıkın* "dilim, lokma" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 273) anlamlarında kayıtlıdır.

dinel-: BA'da "ayakta durmak, dikilmek" anlamında kullanılır. TETT'de *dinel-* "dikilmek, ayağa kalkmak, ayakta durmak" (Tietze, 2002: 622); KTS'de *dinel-* "ayağa kalkmak, büyük huzurunda ayakta durmak (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 62); YTS'de *dinel-* "ayakta durmak, ayağa kalkmak" (Dilçin, 1983: 68) anlamlarında kayıtlıdır.

direzi: BA'da "halı ipi" anlamındadır. YTS'de *direzi* ~ *direze* ~ *direzin* "dokumacılıkta tezgâha gerilen ip" (Dilçin, 1983: 68) anlamındadır.

dirkeş- (< tirgeş-): BA'da "yan yana durmak veya yan yana yürümek" anlamında kullanılmaktadır. DLT'de *tirgeş-* "katar hâlinde dizilmek" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 883); YTS'de *dirgeş-* ~ *dergeş-* "toplanmak, bir araya gelmek" (Dilçin, 1983: 69) anlamlarında kayıtlıdır.

dişe- (< tişe-): BA'da "süt dişleri atmak" anlamındadır. DLT'de *tişe-* "orak, testere, değirmen taşı vb. aletlerin dişlerini bilemek" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 884); EDPT'de *tişe-* "süt dişlerini kaybetmek; bilemek, keskinleştirmek" (Clauson, 1972: 561); TETT'de *dişe-* "diş çıkarmaya başlamak (bebek hakkında, süt dişlerini döküp esas dişlerini çıkarmak" (Tietze, 2002: 629); YTS'de *dişe-* "değirmen taşına diş açmak" (Dilçin, 1983: 70) anlamlarında kayıtlıdır.

dişindirek: BA'da "huysuz hayvanların ağzına geçirilen ip, zincir" anlamında kullanılmaktadır. YTS'de *dişindirik* "ipten gem (yular)" (Dilçin, 1983: 70) anlamındadır.

doluk- (< toluk-): BA'da "ağlamaklı olmak" anlamındadır. YTS'de *doluk-* ~ *toluk-* "(göz) yaşla dolmak, ağlayacak hâle gelmek" (Dilçin, 1983: 210) anlamlarında kayıtlıdır.

domur- (< tomur-): BA'da "filizlenmek" anlamında kullanılmaktadır. EUTS'de *tomur-* "kanla birlikte kan akmak" (Caferoğlu, 2021: 246); DLT'de *tomur-* "tomruk yapmak, kesmek" (Atalay, 1986: 639); EDPT'de *tomur-* "kanamak" (Clauson, 1972: 509); TETT'de *domur-* ~ *tomur-* "kabarmak, kaynayarak çıkmak (su kaynaktan); damla damla çıkmak (kan yaradan)" (Tietze, 2002: 644); KTS'de *tomur-* "eğilip arkasını dışarı çıkarmak" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 280); YTS'de *tomur-* "şişip kabarmak" (Dilçin, 1983: 210) anlamlarında kayıtlıdır.

domuş- (< tonguş-): BA'da "soğuktan üşüyen insan ve hayvan büzülmek, büzülerek oturmak" anlamındadır. DLT'de *tonguş-* ~ *töngüş-* "gözlerini dikerek bir şeye saldırmak, bir işi kabulden çekilmek, emreden kişiye gözlerini dikerek, iğneleyerek bakmak" (Atalay, 1986: 639, 645) anlamındadır.

don (< ton): BA'da don "vücudun belden aşağısına giyilen pantolon" için kullanılır. DLT'de *tön* ~ *ton* "elbise" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 841); EDPT'de *ton* "giysi, elbise" (Clauson, 1972: 512); ETG'de *ton* ~ *tön* ~ *tom* "elbise, kürk" (Gabain, 2000: 301); EUTS'de *ton* "giyecek, elbise, don" (Caferoğlu, 2021: 246); KTS'de *don* ~ *ton* "elbise" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 64); TETT'de *don* "elbise, üst baş, kılık kıyafet" (Tietze, 2002: 644); YTS'de *ton* ~ *don* "1. elbise, kılık kıyafet. 2. renk" (Dilçin, 1983: 210) anlamlarında kayıtlıdır.

doñuz (< toñuz): BA'da "domuz" anlamındadır. ETG'de *toñuz* "domuz" (Gabain, 2000: 301); EUTS'de *tonguz-* "1. domuz,; 2. on ikili hayvan takviminin birinci yılı; 2. kurt, böcek" (Caferoğlu, 2021: 246); DLT'de *toñuz* "domuz" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 892); EDPT'de *toñuz* "domuz (Clauson, 1972: 527); TETT'de *doñuz* ~ *domuz*

(Tietze, 2002: 646); KTS'de *danğuz* ~ *dankuz* ~ *donğuz* ~ *tağuz* ~ *tonuz* ~ *tonğuz* ~ *tonğuz* "dam, çatı" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 64); YTS'de *donuz* ~ *tonuz* "domuz" (Dilçin, 1983: 210) anlamlarında kayıtlıdır.

dulun- (< **tulun-**): BA'da "gözden kaybolmak" anlamında kullanılmaktadır. TETT'de *dulun-* ~ *dulun-* "gözden kaybolmak, batmak (güneş, ay vs hakkında)" (Tietze, 2002: 642); YTS'de *dulun-* ~ *tulun-* "1. kaybolmak, görünmez hâle gelmek; 2. batmak, grup etmek (Dilçin, 1983: 212) anlamında kayıtlıdır.

duma (< **tumağ**): BA'da "nezle, grip" anlamında kullanılmaktadır. EUTS'de *tumağ*- "nezle" (Caferoğlu, 2021: 252); DLT'de *tumağ* "nezle" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 899); EDPT'de *tumağ* "nezle, baş nezlesi" (Clauson, 1972: 505); TETT'de *dumağ* ~ *dumağ* ~ *duma* "nezle" (Tietze, 2002: 659); KTS'de *dumağ* ~ *tumağ* ~ *tumav* ~ *tumov* "nezle" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 64); YTS'de *dumağ* ~ *tumağ* ~ *tumağ* ~ *tumağ* "nezle" (Dilçin, 1983: 212) anlamlarında kayıtlıdır.

duşak (< **tuşag**): BA'da "hayvanların ayak bağı, köstek" anlamında kullanılmaktadır. DLT'de *tuşag* "atın ön ayaklarına bağlamak için kullanılan köstek" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 903); EDPT'de *tuşag* "köstek (atın ayağına bağlanan)" (Clauson, 1972: 562); TETT'de *duşak* "hayvanın ayak bağı, köstek" (Tietze, 2002: 664); KTS'de *tuşak* "ata vurulan ayak bağı" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 285); YTS'de *duşak* ~ *tuş* ~ *tuşak* "köstek, ayak bağı, bağ" (Dilçin, 1983: 214) anlamlarında kayıtlıdır.

dutma (< **tutma**): BA'da "hizmetçi" anlamında kullanılmaktadır. TS'de *dutma* ~ *tutma* "hizmetçi, işçi, uşak" (Tarama Sözlüğü, 1995: 1280) anlamında kayıtlıdır.

dutmaç (< **tutmaç**): BA'da hamurun ince ince kesilmesiyle çorbası yapılan bir tür çorba anlamında kullanılır. DLT'de *tutmaç* "Türklerin tanınmış yemeği" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2014: 904); EDPT'de *tutmaç* "Türkler tarafından iyi bilinen, unla- hamurla yapılan, şehriye-erişte-makarna türü bir yemek" (Clauson, 1972: 457); TETT'de *tutmaç* "küçük, dört köşe kesilmiş hamurdan yoğurtlu mercimekli yemek" (Tietze, 2019: 283); KTS'de *tutmaç* "et suyuna atılan hamur parçaları; bir tür tel şehriye çorbası" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 285); YTS'de *tutmaç* "yoğurtlu erişte çorbası" (Dilçin, 1983: 214) anlamlarında kayıtlıdır.

dünek (< **tünek**): BA'da "kümes" anlamındadır. DLT'de *tünek* "hapishane, zindan" (Atalay, 1986: 671); EDPT'de *tüne-* "geceyi geçirmek" (Clauson, 1972: 516); TETT'de *düne-* ~ *tüne-* "geceyi geçirmek, barınmak" (Tietze, 2002: 516); YTS'de *dünek* "tünek, in" (Dilçin, 1983: 74) anlamlarında kayıtlıdır.

düve (< **tüge**): BA'da "doğum yapmamış inek" anlamındadır. DLT'de *tüge* "düğe, iki yaşına gelmiş erkek yavrusu" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 907); EDPT'de *tüge* "yeni yetişen dana, düve; doğurmamış üç yaşından küçük inek" (Clauson, 1972: 478); TETT'de *düğe* ~ *döve* ~ *döğe* "boğaya gelmemiş iki üç yaşında dişi dana" (Tietze, 2002: 669); YTS'de *düge* "iki yaşında sığır" (Dilçin, 1983: 74) anlamlarında kayıtlıdır.

düver (< **düger**): BA'da "kalın ve uzun kereste" anlamında kullanılmaktadır. YTS'de *düger* (*düger ağacı*) "kalın direk, mertek, kiriş" (Dilçin, 1983: 74) anlamında kayıtlıdır.

düzün- (< tüz-): BA'da "süslenmek" anlamındadır. ETG'de *tüz-* "düzmek, düzeltmek" (Gabain, 2000: 303); EUTS'de *tüz-* "dizmek, düzeltmek, tavsiye etmek" (Caferoğlu, 2021: 38); DLT'de *tüz-* "düzenlemek, düzeltmek" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 914); KTS'de *tüz-* "düzmek, düzeltmek" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 273); YTS'de *düzün-* ~ *düzen-* "süslenmek" (Dilçin, 1983: 77) anlamlarında kayıtlıdır.

ēleş- (< egle-): BA'da "vakit geçirmek, oyalanmak" anlamında kullanılmaktadır. TETT'de *eğle-* "durdurmak, geciktirmek, oyalamak" (Tietze, 2002: 696); KTS'de *egle-* 1. eğlendirmek; 2. meşgul ettirmek (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 64); YTS'de *egle-* 1. geciktirmek, vakit geçirtmek, 2. avutmak, oyalamak (Dilçin, 1983: 78) anlamlarında kayıtlıdır.

eli er-: BA'da "bir işi yapabilmek için zaman bulmak" anlamında kullanılan bir deyimdir. YTS'de *eli ir-* "vakit bulmak, fırsat, gücü yetmek" (Dilçin, 1983: 81) anlamındadır.

elik- (< elükle-): BA'da "birine karşı yapılan hizmetten dolayı duyulan mahcubiyet" anlamındadır. DLT'de *elükle-* "alaya almak, alay etmek, maskara etmek" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 637); TETT'de *elik-* "utanmak, çekinmek, sıkılmak" (Tietze, 2002: 710); KTS'de *elik-* "utanıp mahcup olmak" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 72); YTS'de *elik-* "1. bunalmak, bizar olmak; 2. utanmak, sıkılmak, mahzun olmak; 3. ihtiraz etmek, çekinmek (Dilçin, 1983: 82) anlamlarında kayıtlıdır.

ellik (< eliglik): BA'da "eldiven" için kullanılır. DLT'de *eliglik* "eldiven" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 637); EDPT'de *eliglik* "eldiven" (Clauson, 1972: 144); KTS'de *ellik* "eldiven" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 72); YTS'de *ellik* "eldiven" (Dilçin, 1983: 82) anlamlarında kayıtlıdır.

emişik: BA'da "süt kardeşi" anlamında kullanılmaktadır. EUTS'de *ämig* "meme" (Caferoğlu, 2021: 71); DLT'de *emigdaş* "aynı memeden süt emen çocuklar" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 638); YTS'de *emikdaş* ~ *emükdeş* ~ *emikdeş* "süt kardeş" (Dilçin, 1983: 83) anlamlarında kayıtlıdır.

emsiz: BA'da "beceriksiz" anlamındadır. EUTS'de *ämsiz* "emsiz, ilaçsız" (Caferoğlu, 2021: 38); YTS'de *emsiz* "beceriksiz" (Dilçin, 1983: 83) anlamındadır.

enle- (< ene-): BA'da "hayvanlara işaret koymak amacıyla kulaklarını kesmek ya da boynuzunu kertmek" anlamındadır. DLT'de *éne-* "enemek, kulaktan bir parçasını keserek imlemek" (Atalay, 1986: 182); EDPT'de *éne-* "hayvanlara kulak işareti vurmak" (Clauson, 1972: 171); KTS'de *ene-* "at vb. hayvanları burmak" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 73) anlamlarında kayıtlıdır.

erik- ~ erin- (< erin-): BA'da "üşenmek" anlamındadır. EUTS'de *ärin-* "erinmek, üşenmek, tembelleşmek" (Caferoğlu, 2021: 74); DLT'de *erin-* "tembellik etmek" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 642); YTS'de *erin-* "tembellik etmek, üşenmek, gevşek davranmak" (Dilçin, 1983: 84) anlamlarında kayıtlıdır.

ērek (< egrek): BA'da "hayvanların toplandığı yer" anlamındadır. EDPT'de *egrik* "kıvrılmak, kıvrılan şeyler; göl, su çevresi, gölek, havuz" (Clauson, 1972: 112); TETT'de *eğrek* ~ *eyrek* ~ *erek* "hayvanların yazın öğle sıcağında toplanıp dinlendikleri yer" (Tietze, 2002: 697); KTS'de *egrek* "deve yatağı, kuyu kenarında develerin çöktüğü

yer” (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 70); YTS’de *egrek* “1. su toplanan yer, 2. avlağı, sürü hayvanlarının istirahat ettiği yer” (Dilçin, 1983: 78) anlamlarında kayıtlıdır.

erkeş (< erkek): BA’da “iki yaşında enenmiş keçi” anlamındadır. EUTS’de *ärkâç-* “genç teke” (Caferoğlu, 2021: 74); DLT’de *erkeç* “erkeç” (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 642); EDPT’de *erkeç ~ ergeç ~ erkeç* “erkek keçi; üç dört yaşlarında enenmiş erkek keçi” (Clauson, 1972: 223); KTS’de *erkeç* “erkek keçi, teke” (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 75); YTS’de *erkeç ~ irkeç* “üç yaşını bitirmiş erkek keçi” (Dilçin, 1983: 84) anlamlarında kayıtlıdır.

esirikli (< esrük): BA’da “davranışları aşırı olan kişi, deli” anlamında kullanılmaktadır. DLT’de *esrük* “sarhoş” (Atalay, 1986: 196); EDPT’de *esrük* “sarhoş” (Clauson, 1972: 250); TETT’de *esrük ~ esrik* “sarhoş” (Tietze, 2002: 744); YTS’de *esrik ~ esrük ~ esirik* “1. sarhoş; 2. meczup, deli; 3. kızgın, öfkeli” (Dilçin, 1983: 86) anlamında kayıtlıdır.

ësi (< egsü): BA’da “ucu ateşli odun parçası” anlamındadır. YTS’de *egsi ~ egsü ~ eksi ~ igsi ~ esgi* “ucu yanmış odun, ateş karıştırarak aygıt” (Dilçin, 1983: 79) anlamında kayıtlıdır.

esgin: BA’da “rüzgâr” anlamındadır. EUTS’de *äsin-* “yel, rüzgâr” (Caferoğlu, 2021: 76); DLT’de *esin* “hafif rüzgâr” (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 645); YTS’de *esen* “rüzgâr” (Dilçin, 1983: 85) anlamlarında kayıtlıdır.

etmeklik: BA’da “ekmek pişirilen yer, oda, bölüm” anlamında kullanılmaktadır. DLT’de *etmek* “ekmek” (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 649); KTS’de *etmek* “ekmek” (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 77); YTS’de *etmek* “ekmek” (Dilçin, 1983: 86) anlamlarında kayıtlıdır.

evi- ~ evü- (< ëb-): BA’da “acele etmek” anlamındadır. DLT’de *iw-* “acele etmek” (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 672); EDPT’de *ev-* “acele etmek” (Clauson, 1972: 4); KTS’de *ev- ~ iv-* “acele etmek” (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 77, 117); TETT’de *ev- ~ iv-* “acele etmek, acele ettirmek” (Tietze, 2002: 751); YTS’de *iv- ~ ev-* “acele etmek, istical etmek” (Dilçin, 1983: 120) anlamlarında kayıtlıdır.

evcimen: BA’da “ev işlerinde becerikli” anlamındadır. YTS’de *evcimen ~ evcümen* “evine bağlı” (Dilçin, 1983: 87) anlamındadır.

evin: BA’da “kaliteli tahıl göstermek için kullanılan bir sözdür. EUTS’de *ävin* “1. tane, adet; 2. yemiş, hububat tanes, tohum” (Caferoğlu, 2021: 78); DLT’de *ewin ~ evin* “tahıl tanesi” (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 645); EDPT’de *evin* “tohum, tane” (Clauson, 1972: 12); TETT’de *evin* “olgun buğday tanesi, çekirdek, öz” (Tietze, 2002: 754) anlamlarında kayıtlıdır.

farı-: BA’da “herhangi bir şeyi veya zararlı bir bitkiyi temizlemek” anlamındadır. YTS’de *farı-* “yorulmak, zayıf düşmek, usanmak, vazgeçmek (Dilçin, 1983: 89) anlamındadır.

ferek (< herek): BA’da “asmaı ayakta tutmayı sağlayan dayanak” anlamında kullanılmaktadır. YTS’de *herek* “üzüm çubuklarının altlarına dikilen destek” (Dilçin, 1983: 107) anlamındadır.

ganır- (< koņur-): BA’da “bir şeyi yerinden ayırmak, bükmek, kırmak” anlamında kullanılır. DLT’de *koņur-* “ağaç vb.ni köklemek” (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 728); EDPT’de *koņur- ~ koņor-* “kökünden sökmek, söküp

çıkarmak, kavlatmak” (Clauson, 1972: 640); TETT’de *kanır-* ~ *kangır-* ~ *ganır-* “geriye bükme” (Tietze, 2016: 101); KTS’de *ğanır-* “bükme, eğme, kırar gibi yapmak” (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 85); YTS’de *kañır-* ~ *kağır-* “ayırıcısına bükme” (Dilçin, 1983: 124) anlamlarında kayıtlıdır.

gayrak (< kadrak): BA’da “düzgün taş” anlamındadır. DLT’de *kadrak* “dağın katları ve kıvrımları, yamaç ve kenarları” (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 676); EDPT’de *kadrak* “dağın bükümleri ve kıvrımları; bileği taşı” (Clauson, 1972: 604); TETT’de *kayrak* ~ *kayrak taşı* “yassı, düz, tabaka hâlinde taş” (Tietze, 2016: 189); YTS’de *kayrak* “döşeme taşı” (Dilçin, 1983: 132) anlamlarında kayıtlıdır.

gelep (< kelep): BA’da “ip parçasının katlanmış hâli” anlamındadır. YTS’de *kelep* “bükülmüş iplik kangalı, çile” (Dilçin, 1983: 132) anlamındadır.

gen: BA’da “sürülmemiş tarla” anlamındadır. YTS’de *geñ* ~ *giñ* 1. geniş, 2. boş yer, hali arazi, sürülmemiş işlenmemiş arazi (Dilçin, 1983: 91-94) anlamındadır.

geñir- (< kegir-): BA’da “geçirmek” anlamındadır. DLT’de *kegir-* ~ *kigir-* “geçirmek” (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 700) anlamındadır.

gepit- (< kepit-): BA’da “kapatmak” anlamındadır. DLT’de *kepit-* “kurutmak” (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 704) anlamında kayıtlıdır.

gerneş- (< keril-): BA’da “vücudu kasmak” anlamındadır. EUTS’de *käiril-* “gerilmek, şişmek” (Caferoğlu, 2021: 107); DLT’de *gerin-* (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 704); YTS’de *gerneş-* “gerinmek” (Dilçin, 1983: 92) anlamında kayıtlıdır.

gev- (< kev-): BA’da “ağızda çiğnemek” anlamında kullanılmaktadır. DLT’de *kew-* “ağızda çiğneyip yutmamak; (söz) için gevelemek” (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 707); EDPT’de *kev-* “ağızda çiğnemek, gevelemek” (Clauson, 1972: 687); TETT’de *gev-* “ağızda çiğnemek, katı bir şeyi kemirmek” (Tietze, 2009: 207); KTS’de *gev-* “çiğnemek, ezme, gevelemek” (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 86); YTS’de *gev-* “ağızda çiğnemek, gevelemek, geniş getirmek” (Dilçin, 1983: 93) anlamlarında kayıtlıdır.

gıran (< kırğag): BA’da “kıyı, kenar” anlamında kullanılmaktadır. DLT’de *kırğag* “elbisenin kenarları ve çevresi” (Atalay, 1986: 318); EDPT’de *kırğag* “kenar, kıyı, bir giysinin kenarları” (Clauson, 1972: 653); TETT’de *kırañ* ~ *kırağ* ~ *kırak* ~ *girag* “kenar, uç, çevre” (Tietze, 2009: 275); YTS’de *kırañ* ~ *kırağ* ~ *kırak* “1. kenar, kıyı, uç, sınır, etraf; 2. ufuk” (Dilçin, 1983: 137) anlamlarında kayıtlıdır.

gıyıla- (< kızığla-): BA’da “bir işte çalışmadığı hâlde çalışır gibi görünmek” anlamındadır. ETG’de *kızığ* ~ *kilig* “sınır, kıyı” (Gabain, 2000: 286); DLT’de *kızığla-* “kenar dikmek” (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 710) anlamlarında kayıtlıdır.

gız- (< kız-): BA’da “ısınmak” anlamındadır. ETG’de *kız* “sıcak” (Gabain; 2000: 280); YTS’de *kız-* “ısınmak, kızarmak” (Dilçin, 1983: 140) anlamlarında kayıtlıdır.

gocun- (< **kocun-**): BA'da "sakinmek" anlamındadır. YTS'de *kocun-* "çekinmek, korkmak" (Dilçin, 1983: 142) anlamındadır.

goñur (< **koñur**): BA'da "koyu kahverengi renk" için kullanılır. DLT'de *koñur* "kestane rengi" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 728); EDPT'de *koñur* "koyu kestane rengi" (Clauson, 1972: 639); TETT'de *koñur* ~ *konur* ~ *gonur* "açık sarı, boz, bozla sarı arası; yanık al (renginde olan)" (Tietze, 2016: 365); KTS'de *konur* "kumral, krem rengi" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 153); YTS'de *koñur* "yanık al, yağızimsı al" (Dilçin, 1983: 144) anlamlarında kayıtlıdır.

goşak (< **kohşāk** ~ **kogşak**): BA'da "aralıklı, gevşek" anlamındadır. ETG'de *kohşāk* "zayıf" (Gabain; 2000: 282); DLT'de *kogşak* "içinde gevşeklik ve çürüklük olan" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 725) anlamlarında kayıtlıdır.

gozak (< **kozak**): BA'da "afyon bitkisinin tohumlarını taşıyan kuru kabuk" anlamındadır. YTS'de *kozak* "koza, kozalak" (Dilçin, 1983: 146) anlamındadır.

göbelek (< **köbelek**): BA'da "kelebek" anlamında kullanılmaktadır. KTS'de *köbelek* "kelebek" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 156); YTS'de *göbelek* "yenilen mantar" (Dilçin, 1983: 95) anlamlarında kayıtlıdır.

göcen: BA'da "tavşan yavrusu" anlamındadır. YTS'de *göcen* ~ *göjen* "kokarca, sansar cinsinden kediye benzer bir hayvan" (Dilçin, 1983: 95) anlamında kayıtlıdır.

göklük: BA'da "yeşillik" anlamındadır. EUTS'de *kög* ~ *kök* "1. mavi, gök rengi; 2. sema, gökyüzü; 3. gece" (Caferoğlu, 2021: 114); DLT'de *kök* "yeşillik (ağaçlık alan)" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 734); YTS'de *göklük* "morluk, mavilik" (Dilçin, 1983: 96) anlamlarında kayıtlıdır.

gön (< **kön**): BA'da "deri" anlamındadır. Hatta yörede "gönür yüzülsün" kalıp sözündeki "gön" kelimesi deri anlamına gelecek şekilde kullanılır. EUTS'de *gön* "deri" (Caferoğlu, 2021: 114); DLT'de *kön* "gön, deri; özellikle atın derisi" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 734); EDPT'de *kön* "işlenmemiş deri" (Clauson, 1972: 725); TETT'de *gön* "işlenmemiş deri" (Tietze, 2009: 172); YTS'de *gön* "ham kösele, deri" (Dilçin, 1983: 96) anlamlarında kayıtlıdır.

gönek ~ **göynek** (< **köñlek**): BA'da "hem gömlek hem de kollu veya yarım kollu kumaştan dikilmiş iç çamaşırı" anlamında kullanılmaktadır. DLT'de *köñlek* "gömlek" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 738); EDPT'de *köñlek* ~ *göñlek* "elbise, gömlek" (Clauson, 1972: 732); TETT'de *göñlek* ~ *gömlek* ~ *göynek* "gövdenin üst kısmını örten bezden yapılmış giysi" (Tietze, 2009: 260); YTS'de *göynek* ~ *göyünek* "gömlek" (Dilçin, 1983: 99) anlamlarında kayıtlıdır.

göven (< **kökegün**): BA'da "yeşil renkli eşek sineği" anlamındadır. DLT'de *kökegün* "gök sinek" (Atalay, 1986: 357); EDPT'de *kökegün* "at sineği" (Clauson, 1972: 710); TETT'de *gögem* ~ *göğen* ~ *göveğen* ~ *gövem* "sığırlara dadanan zar kanatlı bir çeşit sinek" (Tietze, 2009: 253); YTS'de *gögen* "yazın hayvanlara musallat olan gök renkli bir sinek" (Dilçin, 1983: 96) anlamlarında kayıtlıdır.

göver- (< köker-): BA'da "bitkinin büyüyerek yeşermesi" anlamında kullanılır. DLT'de *köker-* "grileşmek, göğün renginde olmak" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 734); EDPT'de *köker-* "gök rengi, mavi ya da gri renkli olmak" (Clauson, 1972: 713); TETT'de *göger-* ~ *göver-* "yeşermek" (Tietze, 2009: 254); YTS'de *göger-* "morarmak, yeşermek, mavileşmek, bitki yapraklamak" (Dilçin, 1983: 95) anlamlarında kayıtlıdır.

göze- (< köze-): BA'da "yün çorabı örmek suretiyle yamamak" anlamındadır. EUTS'de *közä-* "istemek, arzulamak" (Caferoğlu, 2021: 119); DLT'de *köze-* "1. ateşi küskü ile karıştırmak, 2. üzüm tanelerini yolup tane tane almak" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 743); YTS *göze-* "yırtığı ve deliği örerek kapatmak" (Dilçin, 1983: 100) anlamlarında kayıtlıdır.

gulun (< kulun): BA'da "eşek yavrusu, sıpa" anlamındadır. ETG'de *kulun* "tay, kulun" (Gabain; 2000: 284); DLT'de *kulun* "kulun, tay" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 746); EDPT'de *kulun* "bir yaşından küçük at, eşek yavrusu" (Clauson, 1972: 622); TETT'de *kulun* ~ *gulun* (bir yaşından küçük olan) tay veya sıpa (Tietze, 2016: 428); YTS'de *kulun* "tay" (Dilçin, 1983: 148) anlamlarında kayıtlıdır.

gunna- (< kulna-): BA'da "eti yenmeyen hayvan yavrulamak, doğurmak" anlamındadır. DLT'de *kulna-* "kulun doğurmak, yavrulamak, kulunlamak" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 746); EDPT'de *kulna-* "hayvanın doğurması" (Clauson, 1972: 623); TETT'de *kulunla-* ~ *gulunla-* ~ *kunna-* ~ *kurna-* "yavrulamak (at veya eşek hakkında)" (Tietze, 2016: 428); YTS'de *kulunla-* "kısarak yavrulamak" (Dilçin, 1983: 148) anlamlarında kayıtlıdır.

gurdan- (< kurtan-): BA'da "bir işi yapmak için küçük hareketlerde bulunmak" anlamındadır. DLT'de *kurtan-* "bit vb. yüzünden kaşınmak; koyundan kurtları ayıklamak" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 749) anlamıyla kayıtlıdır.

guz (< kuz): BA'da "güneş görmeyen soğuk yer" anlamında kullanılır. DLT'de *kuz* "(dağ vb.nin) gölgeli tarafı" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 753); EDPT'de *kuz* "dağın güneşten korunan kuzey tarafı" (Clauson, 1972: 680); TETT'de *kuz* "dağın şimal yanındaki, az güneş gören tarafı" (Tietze, 2016: 464); YTS'de *kuz* "güneş görmeyen serin yer" (Dilçin, 1983: 150) anlamlarında kayıtlıdır.

güre: BA'da "toplumdan uzak olan kişi, yabani" anlamındadır. KTS'de *güre* "kendini beğenmiş, mağrur, azametli" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 86); YTS'de *güre* "1. vahşi, talim görmemiş, işe alışmamış; 2. zıppır, haşarı (Dilçin, 1983: 104) anlamlarında kayıtlıdır.

güven- (< küwen-): BA'da "sevinmek" anlamında kullanılmaktadır. DLT'de *küwen-* "övünmek" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 758); EDPT'de *kuvan-* ~ *küven-* "şeref, iyilik, lütuf (göstermek)" (Clauson, 1972: 585, 690); TETT'de *kıgan-* ~ *kivan-* ~ *gıvan-* "sevinmek, güvenmek, övünmek" (Tietze, 2016: 260); YTS'de *güven-* "1. bel bağlamak, itimat etmek; 2. sevinmek; 3. iftihar etmek, övünmek (Dilçin, 1983: 104) anlamlarında kayıtlıdır.

güvey (< küdegü): BA'da "damat" anlamında kullanılmaktadır. ETG'de *küdegü* "güveyi, damat" (Gabain, 2000: 285); DLT'de *küdegü* ~ *küdegü* "damat, güveyi" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 754); EDPT'de *küdegü* "damat, kızın eşi" (Clauson, 1972: 703); TETT'de *güwegü* ~ *göyegü* ~ *güyegi* ~ *küvekü* "düğünde evlenen erkek, ailede damat" (Tietze, 2016: 218); KTS'de *güyegü* ~ *küyegü* ~ *küyev* ~ *küyevüv* ~ *köyüv* ~ *küyöv* "güveyi, damat"

(Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 88); YTS'de *güvegü* ~ *güyegi* "güvey, damat" (Dilçin, 1983: 104) anlamlarında kayıtlıdır.

hıra: BA'da "zayıf bedenli kişi" anlamındadır. YTS'de *hıra* ~ *hıra* ~ *cura* "zayıf, çelimsiz, sıska" (Dilçin, 1983: 146) anlamında kayıtlıdır.

hırlı: BA'da "iyi, doğru" anlamındadır. YTS'de *hırlı* ~ *hırluhırlı* "iyi, hayırlı, uğurlu" (Dilçin, 1983: 107) anlamlarında kayıtlıdır.

ımızgan-: BA'da "kısa süreli uyumak, kendinden geçmek" anlamındadır. TETT'de *ımızgan*-~ *ımızlan*- "uyuklamak" (Tietze, 2009: 348); YTS'de *ımızgan*- ~ *mızgan*- "uyuklamak, azıcık uyumak" (Dilçin, 1983: 109) anlamlarında kayıtlıdır.

ırga- ~ ırgala-: BA'da "silkelemek, sallamak" anlamında kullanılır. ETG'de *ırkal*- ~ *ırgal*- "ırgalanmak, ırgalmak" (Gabain, 2000: 273); EUTS'de *ırgal*- ~ *ırkal*- "ırgalanmak, sallanılmak, silkilmek" (Caferoğlu, 2021: 87); DLT'de *ırga*- "sallamak, silkelemek" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 657); EDPT'de *ırga*- "sallamak, silkelemek" (Clauson, 1972: 217); TETT'de *ırga*- "sarsmak, sallamak" (Tietze, 2009: 351); KTS'de *ırga*- "beşik ve ona benzer bir şeyi sallamak" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 102); YTS'de *ırga*- ~ *ırgala*- "sallamak, kımıldamak" (Dilçin, 1983: 110) anlamlarında kayıtlıdır.

ırlı-: BA'da "yorulmak, güçsüz düşmek" anlamındadır. YTS'de *ırlı*- "1. ayrılmak, uzaklaşmak, uzaklaşık kaybolmak; 2. yorulmak, yorgunluk duymak" (Dilçin, 1983: 110) anlamında kayıtlıdır.

ıkcık (< ıkcıgü): BA'da "şüphe" anlamındadır. ETG'de *ıkcıgü* "şüphe" (Gabain, 2000: 274); EUTS'de *ıkcıgü* "işkil, şüphe, kuşku" (Caferoğlu, 2021: 91); DLT'de *ıkcıgün* "tereddütlü, kararsız" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 749); YTS'de *ıkcıklık* ~ *ıkcınlık* "tereddüt" (Dilçin, 1983: 113) anlamlarında kayıtlıdır.

ilen-: BA'da "beddua etmek, ayıplamak, kınamak" anlamında kullanılmaktadır. ETG'de *ilän*- "takılmak; hüküm sürmek, hâkimiyete geçmek" (Gabain, 2000: 274); EUTS'de *ilän*- "1. saltanat sürmek, devleti idare etmek; 2. bağlı, sadık olmak; 3. ihtişam, saltanat, görkem" (Caferoğlu, 2021: 92); DLT'de *ilen*- "ayıplamak" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 664); EDPT'de *ilen*- "kınamak, kabahat bulmak, ayıplamak" (Clauson, 1972: 148); KTS'de *ilen*- "biri hakkında kötü söz söylemek, kötülüğüne dua etmek" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 109); TETT'de *ilen*- "beddua etmek" (Tietze, 2009: 348); YTS'de *ilen*- "beddua etmek, küfretmek, kötü söylemek" (Dilçin, 1983: 114) anlamlarında kayıtlıdır.

ini: BA'da "gelinin eşinin erkek kardeşi" anlamındadır. ETG'de *ini* ~ *iniyi* "küçük erkek kardeş" (Gabain, 2000: 275); EUTS'de *ini* "küçük erkek kardeş" (Caferoğlu, 2021: 95); DLT'de *ini* "erkeğin kendisinden küçük erkek kardeşi" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 666); EDPT'de *ini* "küçük erkek kardeş" (Clauson, 1972: 170); TETT'de *ini* "erkek kardeş, kayın birader" (Tietze, 2009: 399); KTS'de *ini* "erkek torun" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 112); YTS'de *ini* "küçük kardeş" (Dilçin, 1983: 116) anlamlarında kayıtlıdır.

kak: BA'da "kurutulmuş meyve" anlamındadır. DLT'de *kak* "kurutulmuş herhangi bir şey" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 677); EDPT'de *kak* "kurutulmuş şeyler" (Clauson, 1972: 608); TETT'de *kak* "meyve kurusu, kurutulmuş meyve" (Tietze, 2016: 58); KTS'de *kak* "kurumuş, kuruyan her şey" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 123); YTS'de *kak* "1. elma, armut, kayısı gibi meyvelerin kurusu; 2. kadit, yani kurutulmuş et. (Dilçin, 1983: 122) anlamlarında kayıtlıdır.

kak-: BA'da "itmek" anlamındadır. DLT'de *kak-* "dövmek, hafifçe vurmak" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 677); KTS'de *kak-* "kakmak, dürtmek" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 123); YTS'de *kak-* ~ *kah-* "1. kalkmak, kabarmak; 2. çalmak, vurmak, itmek, tepmek; 3. çakmak, saplamak (Dilçin, 1983: 122) anlamlarında kayıtlıdır.

kaklık: BA'da "taşta su biriken yer" anlamındadır. DLT'de *kak* "çukurdaki su birikintisi" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 677); EDPT'de *kak* "gölcük" (Clauson, 1972: 608); KTS'de *kaklık* "sümük, genizden gelen katı sümük" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 124); YTS'de *kak* ~ *kaklık* "kırlarda içine su biriken çukur" (Dilçin, 1983: 122) anlamlarında kayıtlıdır.

kaksı-: BA'da "kokmak, bozulmak" anlamında kullanılır. DLT'de *kaksı-* "kurumak, kuruyacak gibi olmak" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 678); EDPT'de *kaksı-* "kurumak, kurumaya yüz tutmak" (Clauson, 1972: 613); KTS'de *kaksı-* "kokmak, bozulmak" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 124) anlamlarında kayıtlıdır.

keler: BA'da "kertenkele" anlamındadır. DLT'de *keler* "kertenkele" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 700); EDPT'de *keler* "kertenkele" (Clauson, 1972: 719); TETT'de *keler* "kertenkele" (Tietze, 2016: 213); KTS'de *keler* "kertenkele" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 137); YTS'de *keler* "bir çeşit kertenkele, yılanbesi" (Dilçin, 1983: 132) anlamlarında kayıtlıdır.

keme: BA'da "fare" anlamındadır. TETT'de *geme* ~ *keme* "büyük fare" (Tietze, 2009: 126); KTS'de *keme* "gemi" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 137) anlamlarında kayıtlıdır.

kēri ~ keri (< kerü): BA'da "sonra, başka" anlamlarında kullanılır. DLT'de *kerü* "geri" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 705); KTS'de *girü* ~ *keri* "sonra, -den sonra, nihayet" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 139) anlamlarında kayıtlıdır.

kert-: BA'da "yontmak, kesmek" anlamında kullanılmaktadır. DLT'de *kert-* "(ağaç) kertmek; (boyun) kertmek (küçük düşürmek)" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 705); EDPT'de *kert-* "kesmek, yontmak, kırmak" (Clauson, 1972: 738); TETT'de *kert-* "yontmak, çizmek, bir şeyin kenarında çentik açmak, çentmek" (Tietze, 2016: 238); KTS'de *kert-* "çentik atmak, kesmek, kazımak" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 86) anlamlarında kayıtlıdır.

kertik (< kertük): BA'da "herhangi bir şey üzerinde açılan küçük oyuk" anlamındadır. DLT'de *kertik* ~ *kertük* "ekmek ve benzeri şeyleri hesaplamak için tahtaya oyulan kertikler (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 705); EDPT'de *kertük* "ağaçta açılan kertik, kazıntı" (Clauson, 1972: 739); TETT'de *kertük* ~ *kertik* "kertilmiş yer, gedik, çentik" (Tietze, 2016: 239); KTS'de *kertik* "kertik, kertilmiş, çentik atılmış" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 140) anlamlarında kayıtlıdır.

kes: BA'da "tahıl savrulurken uçan ekin boğumları" anlamında kullanılmaktadır. DLT'de *kes* "bir şeyin parçası" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 706); YTS'de *kes* "sahip, koruyucu, yardımcı" (Dilçin, 1983: 135) anlamlarında kayıtlıdır.

keşir (< keşür): BA'da "havuç" anlamındadır. DLT'de *geşür* "havuç (Oğuzca)" (Atalay; 1986: 211); KTS'de *keşür* "havuç" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 137); YTS'de *keşür* ~ *keşir* ~ *kişür* "havuç" (Dilçin, 1983: 135-136) anlamlarında kayıtlıdır.

kirkkit: BA'da "halı tarağı" anlamında kullanılmaktadır. YTS'de *kirkkit* "halıcılıkta düğümleri ve atıkları sıkıştıran tarak" (Dilçin, 1983: 141) anlamlarında kayıtlıdır.

kirman: BA'da "yün, kıl eğirme aracı" anlamındadır. TETT'de *kerman* ~ *kermen* ~ *kirman* ~ *kirmen* ~ *german* ~ *germen* ~ *girman* ~ *girmen* "elde yün eğirmeye yarayan alet" (Tietze, 2016: 237); KTS'de *kirmen* "kirmen, ip eğirmeye yarayan alet" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 150); YTS'de *kirmen* ~ *kirman* "elde yün eğirdikleri aygıt" (Dilçin, 1983: 141) anlamlarında kayıtlıdır.

kösnü-: BA'da "dişi hayvan erkek istemek" anlamındadır. KTS'de *kösnü-* "kadınların çiftleşmeye istahlanması" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 159); YTS'de *kösnü-* ~ *kösni-* "dişi hayvan erkek istemek" (Dilçin, 1983: 146) anlamlarında kayıtlıdır.

kubur: BA'da "tabanca, mantar tabancası" anlamında kullanılmaktadır. KTS'de *kuburçuk* "kutu" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 161); YTS'de *kubur* "ok çantası, sadak" (Dilçin, 1983: 147) anlamlarında kayıtlıdır.

kusgun (< kuskun): BA'da "semer vurulan hayvanların semerle kuyruğuna takılan alet" anlamındadır. TETT'de *kuskun* "hayvanın kuyruğu altından geçirilerek eyere bağlanan kayış; şalvarın arkasında bulunan ve kuşağa bağlanan ip; don paçası; bebek bezi; kadınların adet bezi" (Tietze, 2016: 451); KTS'de *kuskun* ~ *kusgun* ~ *kuyşkan* "atın kuyruğu altından geçirilen kayış" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 165); YTS'de *kuskun* ~ *kusgun* "eyer, semer ve palanın arkasında bulunan ve kuyruk altından geçirilen kuşak" (Dilçin, 1983: 149) anlamlarında kayıtlıdır.

külünk (< külünük): BA'da "ağır balyoz" anlamındadır. KTS'de *külünük* "kazma" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 168); TS'de *külünk* "taşçı kazması" (Tarama Sözlüğü; 1996: 2769) anlamlarında kayıtlıdır.

kürdü-: BA'da "dişi köpek erkek istemek" anlamında kullanılmaktadır. YTS'de *kürdi-* ~ *kürdük-* "dişi hayvan erkek istemek" (Dilçin, 1983: 151) anlamında kayıtlıdır.

mayış-: BA'da "sıcaktan, çok yemek yemekten gevşemek" anlamındadır. DLT'de *mayış-* "buyurulan bir işi yapmaktan çekinmek, tembellikten yere yapışıp kalmak" (Atalay, 1986: 409); EDPT'de *mayış-* "çökmek, yıkılmak" (Clouston, 1972: 773) anlamlarında kayıtlıdır.

nefelen-: BA'da "ağaç yaprak çıkarmak" anlamında kullanılmaktadır. YTS'de *nefelen-* "canlanmak, kuvvet bulmak" (Dilçin, 1983: 157) anlamında kayıtlıdır.

ocu-: BA'da "görülen bir zarardan ötürü korkmak, tedbirli olmak" anlamındadır. YTS'de *ocun-* "korkmak, çekinmek" (Dilçin, 1983: 159) anlamında kayıtlıdır.

oku (< okıg): BA'da "düğünlere davet etmek için davetlilere gönderilen havlu, kumaş gibi hediye" anlamında kullanılmaktadır. ETG'de *okı-* ~ *ohki-* "çağırarak, okumak" (Gabain, 2000: 288); DLT'de *okı-* "çağırarak" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 772); EDPT'de *okıg* "çağrı, davet" (Clauson, 1972: 83); TETT'de *okı* ~ *oku* "davet, küçük armağanlarla yapılan düğün çağrısı" (Tietze, 2018: 125) anlamlarında kayıtlıdır.

oma: BA'da "kalça kemiği" için kullanılır. TETT'de *omaca (kemiği)* "uyuk kemiği" (Tietze, 2018: 148); YTS'de *oma* "bacak" (Dilçin, 1983: 162) anlamlarında kayıtlıdır.

omca: BA'da "ağaç, kütük" anlamına gelmektedir. YTS'de *omca* ~ *omça* "kütük, ağaç kütüğü, tomruk" (Dilçin, 1983: 162) anlamında kayıtlıdır.

onçdur- (< onçul-): BA'da "hastayı iyi etmek, iyileştirmek" anlamındadır. EUTS'de *onçul-* "iyileşmek, sağalmak" (Caferoğlu, 2021: 142); DLT'de *onçul-* "iyileşmek, düzelmek, iyi olmak" (Atalay, 1986: 439); EDPT'de *onç-* ~ *on-* "iyileşmek" (Clauson, 1972: 169); TETT'de *onç-* ~ *on-* "iyileşmek, şifa bulmak, rahata kavuşmak; tamir edilmek, düzeltilmek" (Tietze, 2018: 177); KTS'de *onçal-* ~ *onçalt-* ~ *onçar-* ~ *onçat-* "iyileşmek, sıhhat bulmak" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 205); YTS'de *onçdur-* ~ *unçdur-* "iyileştirmek, şifa vermek" (Dilçin, 1983: 146) anlamlarında kayıtlıdır.

ödü sıt-: BA'da "çok korkmak" anlamında kullanılan bir deyimdir. YTS'de *ödü sıd-* ~ *ödü sıt-* "çok korkmak, ödü kopmak, patlamak" (Dilçin, 1983: 166) anlamında kayıtlıdır.

ölçer-: BA'de "sönecek ateşi canlandırmak" anlamındadır. YTS'de *ölçer-* "1. ateşi parlatmak için karıştırmak; 2. ışığı çoğaltmak için fitili kaldırmak; 3. kışkırtmak, ayaklandırmak" (Dilçin, 1983: 167) anlamında kayıtlıdır.

ömük (< ümgük): BA'da "boğaz" anlamında kullanılmaktadır. DLT'de *ümgük* "bingıldak, başın yumuşak kısmı" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 932); TETT'de *ümük* ~ *ümük* ~ *ünük* "boğaz, gırtlak" (Tietze, 2019: 379) anlamlarında kayıtlıdır.

ören: BA'da "kuru taşla örülen duvar; yıkıntı" anlamındadır. DLT'de *ören* "her şeyin kötüsü" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 79); YTS'de *ören* "virane, harabe" (Dilçin, 1983: 169) anlamlarında kayıtlıdır.

örük: BA'da "hayvanın otağa bağlandığı ucu kazıklı uzun ip, zincir" anlamındadır. DLT'de *örük* "örgülü, örülü olan her şey" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 79); EDPT'de *örk* "hayvanı bağlamaya yarayan ip, yular" (Clauson, 1972: 221); TETT'de *örken* "hayvanları bağlamaya yarayan kalın ip, yular; semeri bağlamaya yarayan enli kuşak, kolan" (Tietze, 2018: 233); KTS'de *örük* "örülmüş, eğrilmiş yün" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 212); YTS'de *örk* ~ *örük* "hayvanın ayağına bağlanan ip" (Dilçin, 1983: 169) anlamlarında kayıtlıdır.

övendire (< ögendire): BA'da "öküz dürtmekte kullanılan ucu sivri değnek" anlamındadır. TETT'de *övendire* ~ *ögendire* ~ *ögündire* ~ *örende* ~ *örgendire* "hayvan dürtmeye yarayan ucu bizli değnek" (Tietze, 2018: 248); KTS'de *ögendire* "öküzü sürmeye yarayan ucu çivili ağaç" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 209); YTS'de *ögendire* "sığır sürmeye yarayan ucu sivri değnek" (Dilçin, 1983: 166) anlamlarında kayıtlıdır.

öveş (< ögeç): BA'da "iki yaşındaki erkek keçi" anlamında kullanılmaktadır. TETT'de *ögeç ~ öveç ~ ökeç ~ öneç* "iki üç yaşlarında koç veya teke" (Tietze, 2018: 201); YTS'de *ögeç ~ öveç* "iki, üç yaşlarında erkek koyun ve keçi (Dilçin, 1983: 166) anlamlarında kayıtlıdır.

övü- (< öki-): BA'da "midesi bulanmak, kusmak" anlamındadır. KTS'de *öki-* "kusmak" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 209) anlamında kayıtlıdır.

pambık (< bamuk ~ bāmuk): BA'da "pamuk" anlamındadır. DLT'de *bāmuk* "Oğuzcada pamuk" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 79); EDPT'de *bamuk* "pamuk" (Clauson, 1972: 345); TETT'de *panbuk ~ pambuk ~ pambık ~ pampık* "pamuk" (Tietze, 2018: 282); KTS'de *bambuk ~ bamuk ~ pambuk ~ pamuk ~ panbuk* "pamuk" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 23, 215); YTS'de *pambuk ~ banbık ~ panbık ~ panbuğ ~ panbuk ~ panmuk* "pamuk" (Dilçin, 1983: 172) anlamlarında kayıtlıdır.

pıskır-: BA'da "hapşirmek" anlamındadır. YTS'de *pıskır-* "hapşirmek" (Dilçin, 1983: 173) anlamlarında kayıtlıdır.

potak (< botu): BA'da "manda yavrusu" anlamındadır. ETG'de *botu* "deve yavrusu" (Gabain, 2000: 269); DLT'de *botu* "potuk, deve yavrusu" (Atalay, 1986: 105); EDPT'de *botu* "deve yavrusu" (Clauson, 1972: 299); TETT'de *bota ~ botuk* "deve yavrusu" (Tietze, 2002: 374); KTS'de *bota* "deve yavrusu" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 35); YTS'de *potuk* "tavşan yavrusu" (Dilçin, 1983: 174) anlamlarında kayıtlıdır.

pus- (< bus-): BA'da "sinmek, saklanmak" anlamındadır. ETG'de *bus-* "kederlenmek" (Gabain, 2000: 270); DLT'de *bus-* "pusu kurmak, pusuya girmek" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 604); EDPT'de *bus-* "gizlenmek, beklemek, pusuya yatmak" (Clauson, 1972: 371); TETT'de *bus- ~ pus-* "gizlenmek, gizlenerek bir konuşmayı dinlemek" (Tietze, 2018: 400); KTS'de *pus-* "bir yere oturup kalmak" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 216); YTS'de *pus-* "sinmek, saklanmak, siper içine girip gizlenmek" (Dilçin, 1983: 174) anlamlarında kayıtlıdır.

pusarik (< busarik): BA'da havanın kararip yağmur yağma ihtimalinin yoğun olmasını anlatan bir sözdür. KTS'de *busarik* "uzaktan gelen toz" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 38); YTS'de *pusarik ~ busarik* "1. duman, sis; 2. sisli, dumanlı (hava); 3. serap, uzakta olup iyi seçilemeyen bulanıklık" (Dilçin, 1983: 174) anlamlarında kayıtlıdır.

pür (< bür): BA'da "bazı çam ağaçlarının altındaki kurumuş dal" anlamında kullanılmaktadır. KTS'de *bür* "gonca, tomurcuk" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 40); YTS'de *pür ~ püren* "bazı ağaçlarda, yapraklardan ayrı olarak süren ince yaprak" (Dilçin, 1983: 174) anlamlarında kayıtlıdır.

sak: BA'da "uyanık olma, çabuk uyanabilme" anlamındadır. ETG'de *sak* "dikkatli" (Gabain, 2000: 292); EUTS'de *sak* "özenli, dikkatli, itinalı" (Caferoğlu, 2021: 194); DLT'de *sak* "uyanık ve kıvrak zekalı olan" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 800); EDPT'de *sak* "uyanık, alarm hâlinde, tetikte" (Clauson, 1972: 803); TETT'de *sak* "uyanık, dikkatli" (Tietze, 2019: 149); YTS'de *sak* "müteyakkız, uyanık, çabuk duyan, tetikte, ihtiyatlı" (Dilçin, 1983: 177) anlamlarında kayıtlıdır.

sası (< sasiğ): BA'da "bozulmuş, kokmuş" anlamındadır. ETG'de *sasiğ* ~ *sarsıg* ~ *sarsağ* "çürük, kokmuş" (Gabain, 2000: 292); EDPT'de *sasiğ* "pis kokulu" (Clauson, 1972: 856); KTS'de *sası* "sası, kokmuş" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 228); YTS'de *sası* "1. fena, murdar; 2. pis kokulu" (Dilçin, 1983: 181) anlamlarında kayıtlıdır.

sası- (< sasiğ): BA'da "kokmak, bozulmak" anlamında kullanılmaktadır. ETG'de *sası-* "çürümek, kokmak" (Gabain, 2000: 292); EUTS'de *sasiğ* "çürük, kokmuş, fena" (Caferoğlu, 2021: 198); DLT'de *sası-* "kokuşmak" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 808); EDPT'de *sası-* "pis kokulu olmak, kokuşmak" (Clauson, 1972: 855); TETT'de *sası-* "bozulup kötü kokmak" (Tietze, 2019: 205); KTS'de *sası-* "çürük kokmak, fena kokmak" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 228); YTS'de *sası-* "bozulup kokmak, kötü kokmak" (Dilçin, 1983: 181) anlamlarında kayıtlıdır.

say: BA'da "yamaçtaki kaya basamağı" anlamındadır. ETG'de *say* "çöl, kır" (Gabain, 2000: 293); EUTS'de *say* "kır, çöl, taşlık, bozkır" (Caferoğlu, 2021: 199); DLT'de *sāy* "taşlık yer" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 811); EDPT'de *say* "taşlarla kaplı yer" (Clauson, 1972: 858); TETT'de *say* ~ *saya* "büyük taş" (Tietze, 2019: 216); YTS'de *say* "1. cilalı, parlak; 2. dibi yere gömülü kaygan kaya" (Dilçin, 1983: 182) anlamlarında kayıtlıdır.

seme: BA'da "şaşkınlık, sersemleşme durumu" anlamındadır. KTS'de *seme* "sersem, aptal, zekâsız" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 231); YTS'de *seme* "şaşkın, sersemlemiş, sersem, ahmak" (Dilçin, 1983: 184) anlamlarında kayıtlıdır.

sēr- (< sekri-): BA'da "titremek" anlamındadır. DLT'de *sekri-* "seğirtmek" (Atalay, 1986: 303); KTS'de *sekri-* ~ *sekir-* ~ *sikri-* "sıçramak, sekmek" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 231); YTS'de *segri-* ~ *sekri-* "1. titremek, tiril tiril titremek; 2. sıçramak; 3. hücum etmek, üşüşmek" (Dilçin, 1983: 183) anlamlarında kayıtlıdır.

sıdır-: BA'da "yumurtayı herhangi bir yemeğin içine dökmek, akıtmak" anlamındadır. DLT'de *sıdır-* "sıyırmak" (Atalay, 1986: 511); KTS'de *sıdur-* "kırdırmak" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 234); YTS'de *sıdır-* "1. sıkmak, sızdırmak, 2. kızdırmak" (Dilçin, 1983: 185) anlamlarında kayıtlıdır.

sibek: BA'da "küçük çocukların yataklarını kirletmemeleri için beşiğe takılarak idrarı oturağa götüren tahta boru, kamış" anlamındadır. DLT'de *sibek* "içine işemesi için çocuğun beşiğine konan kamış" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 823); EDPT'de *sibek* "bir el değirmenin ekseni" (Clauson, 1972: 788); KTS'de *sibek* "buğdayı değirmen taşı içine döken huni" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 236) anlamlarında kayıtlıdır.

sj- ~ siy- (< sıd-): Bu kelime BA'da iki farklı anlamda kullanılmaktadır. Birincisi "bir sıvının içinde bulunduğu kap vb.den sızması veya akması", ikincisi ise "işemek" anlamındadır. EUTS'de *sıd-* "işemek, sığmek" (Caferoğlu, 2021: 205); DLT'de *sıdh-* "işemek, siymek" (Atalay, 1986: 521); *sıd-* ~ *sit-* "işemek" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 823); EDPT'de *sıd-* "işemek" (Clauson, 1972: 799); KTS'de *siy-* "bevletmek, işemek" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 238) anlamlarında kayıtlıdır.

sındı (< sindu): BA'da "makas" anlamında kullanılmaktadır. DLT'de *sındu* "Oğuzcada makas" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 820); EDPT'de *sındu* "makas" (Clauson, 1972: 836); TETT'de *sındı* ~ *sındu* "makas, terzi makası" (Tietze, 2019: 320); KTS'de *sındı* ~ *sındu* "makas" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 235); YTS'de *sındu* ~ *sındı* "makas" (Dilçin, 1983: 186) anlamlarında kayıtlıdır.

siğ-: BA'da "saklanmak, gizlenmek" anlamındadır. EUTS'de *siğ-* "damlamak" (Caferoğlu, 2021: 206); EDPT'de *siğ-* "emilmek; batmak; sinmek tükenmek; dayanmak, tahammül etmek" (Clauson, 1972: 833- 834); KTS'de *siğ-* "1. sinmek, sokulmak, eğilmek; 2. gizlenmek için yere yatmak" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 237); YTS'de *siğ-* "1. hazmolunmak, vücuda mal olmak; 2. nüfuz etmek, etkilemek, yerleşmek; 3. hoş gitmek, içine sinmek, yaramak; 4. gizlenmek, saklanmak, yer tutmak" (Dilçin, 1983: 188) anlamlarında kayıtlıdır.

soku (< sokku): BA'da "dibek tokmağı" anlamındadır. DLT'de *sokku* ~ *soku* "dibek" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 827); EDPT'de *soku* "havan, soku, dibek" (Clauson, 1972: 805); TETT'de *soku* ~ *sohu* "taş dibegin tokmağı" (Tietze, 2019: 405); YTS *soku* ~ *soki* ~ *soku taşı* "1. taş dibegin tokmağı; 2. havan, büyük taş dibek (Dilçin, 1983: 189) anlamlarında kayıtlıdır.

sor-: BA'da "emmek, somurmak" anlamındadır. EUTS'de *sor-* "emmek" (Caferoğlu, 2021: 208); DLT'de *sor-* "emmek" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 828); KTS'de *sor-* "emmek" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 239); YTS'de *sor-* "emmek, massetmek, emer gibi çıkmak" (Dilçin, 1983: 190) anlamlarında kayıtlıdır.

soykala-: BA'da "soymak, çalmak" anlamındadır. YTS'de *soykala-* "ganimet olarak almak" (Dilçin, 1983: 191) anlamında kayıtlıdır.

söbü (< supı ~ subı): BA'da "eğri, yamuk" anlamında kullanılmaktadır. DLT'de *söbi* "uzun ve sivri olan şey" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 830); EDPT'de *subı* "koni biçiminde, gittikçe incelen" (Clauson, 1972: 345); TETT'de *söbe* ~ *söbü* "yumurta biçiminde, oval, sivri" (Tietze, 2019: 439); KTS'de *söbi* ~ *söbü* "söbü, sivri şey" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 240); YTS'de *söbek* ~ *söbeke* ~ *söbü* ~ *söbe* ~ *söbeki* "beyzi, yumurta biçiminde" (Dilçin, 1983: 191) anlamlarında kayıtlıdır.

sövel- (< süvel-): BA'da "sivrilme, yontmak" anlamındadır. KTS'de *süvelt-* "sivriltmek, dikmek, dorutmak" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 212); YTS *sövel-* ~ *sögel-* "sivrilme, sipsivri meydanda durmak" (Dilçin, 1983: 191) anlamlarında kayıtlıdır.

sümsük: BA'da "açgözlü, gördüğünü isteyen kişi" anlamında kullanılmaktadır. YTS'de *sümdük* ~ *sümsük* "açgözlü, pisboğaz, tufeyli" (Dilçin, 1983: 195) anlamında kayıtlıdır.

sün-: BA'da "uzamak" anlamında kullanılmaktadır. EUTS'de *sün-* "gevşemek, hafiflemek" (Caferoğlu, 2021: 214); KTS'de *sün-* "uzatmak" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 245); YTS'de *sün-* "uzamak, uzanmak" (Dilçin, 1983: 196) anlamlarında kayıtlıdır.

süs-: BA'da "boynuz vurmak" anlamındadır. EUTS'de *süs-* ~ *süz-* "süzme, temizleme" (Caferoğlu, 2021: 215); DLT'de *süs-* "süsmek" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 843); EDPT'de *süs-* "tos vurmak, kakmak" (Clauson, 1972: 855); TETT'de *süs-* "boynuzlarıyla vurmak, itmek" (Tietze, 2019: 527); KTS'de *süs-* "süsmek, boynuzlamak" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 246); YTS'de *süs-* "sivri bir şeyle dürtmek, hayvan boynuzu ile vurmak, boynuzlamak" (Dilçin, 1983: 196) anlamlarında kayıtlıdır.

şakı- BA'da "sızlamak, ağrımak" anlamındadır. YTS'de *şakı-* "1. şimşek ve yıldırım gibi çakmak, parlamak; 2. şakrak şakrak ezgiler ırlamak, terennüm etmek" (Dilçin, 1983: 197) anlamında kayıtlıdır.

şavk- BA'da "ışık, lamba" anlamındadır. KTS'de *şavk* "ışık" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 250); YTS'de *şavk* "ışık, parlıltı, şule" (Dilçin, 1983: 197) anlamında kayıtlıdır.

şebek (< şebinj): BA'da "topaç" anlamındadır. DLT'te *şebinj* "Çiğil lehçesinde demir çubuk" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 843); KTS'de *şebek* "şebek, çirkin" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 250) anlamlarında kayıtlıdır.

şinik (< şinük): BA'da "demir kile" anlamında kullanılmaktadır. KTS'de *şinük* "şinik, bir tür tartı" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 212); YTS'de *şinik* "7,5 kilo hacmi istabisinde hububat ölçeği" (Dilçin, 1983: 198) anlamlarında kayıtlıdır.

şişek (< tişek): BA'da "iki yaşındaki koyun" anlamındadır. EDPT'de *tişek* "iki yaşındaki koyun" (Clauson, 1972: 563); TETT'de *şişek* "iki yaşında koyun" (Tietze, 2019: 623); KTS'de *şişek* "1. iki veya üç yaşında dişi koyun; 2. oğlak, keçi" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 254); YTS'de *şişek* "iki yaşındaki koyun" (Dilçin, 1983: 198) anlamlarında kayıtlıdır.

tāra (< dahra): BA'da "odun veya dal kesmeye yarayan orağa benzer bir alet" anlamındadır. YTS'de *dahra* ~ *tahra* "bağ ve ağaç budamakta kullanılan orağa benzer bir aygıt" (Dilçin, 1983: 60) anlamında kayıtlıdır.

telesi- BA'da "aşırı yorgunluktan güçten düşmek" anlamında kullanılmaktadır. YTS'de *telesi-* "bayılacak hâle gelmek" (Dilçin, 1983: 206) anlamında kayıtlıdır.

tengerlek: BA'da "yuvarlak" anlamındadır. DLT'te *tenger-* "denk hâle getirmek" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 868) anlamında kayıtlıdır.

teslik (< terslik): BA'da "terslik, hayvan dışkısının bırakıldığı yer" anlamındadır. YTS'de *terslik* "süprütülük, çöplük" (Dilçin, 1983: 207) anlamında kayıtlıdır.

tezik- BA'da "bulunduğu yerden uzak yere gitmek" anlamındadır. ETG'de *töz-* "kaçmak" (Gabain, 2000: 298); EUTS'de *töz-* "kaçmak, firar etmek" (Caferoğlu, 2021: 237); DLT'de *tez-* "kaçmak, tezilmek"; DLT'de *tezin-* "kaçar görünmek" (Atalay, 1986: 611-612); TETT'de *tez-* "kaçmak" (Tietze, 2019: 186); KTS'de *tez-* "acele etmek" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 273); YTS'de *tezik-* "sıçramak" (Dilçin, 1983: 207) anlamlarında kayıtlıdır.

toklu (< toklı): BA'da "altı aylık ile bir yaş arasındaki kuzu" anlamındadır. DLT'te *toklı* "altı aylık kuzu" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 889); EDPT'de *toklı* "birkaç aylık kuzu" (Clauson, 1972: 469); TETT'de *tokla* ~ *toklar* ~ *toklu* "oğlak, altı aylıktan bir yaşına kadar olan erkek kuzu" (Tietze, 2019: 232); KTS'de *toklu* "bir yaşındaki erkek koyun, kuzu" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 279); YTS'de *toklı* ~ *toklu* ~ *tohlu* "bir yaşında erkek koyun" (Dilçin, 1983: 209) anlamlarında kayıtlıdır.

tokuş (< tokaç): BA'da "çamaşır yıkamakta kullanılan çamaşır dövmeye yarayan ağaç tokmak" anlamındadır. *tokaç* "tokaç, çamaşır yıkamada kullanılan sopa" (Clauson, 1972: 467); EUTS'de *tokı-* "vurmak, dövmek, ezmek, tokmaklamak" (Caferoğlu, 2021: 244); DLT'te *tokı-* "(madeni şeyleri) dövmek; *tokış* "savaş" (Ercilasun ve

Akkoyunlu, 2018: 888-889); KTS'de *tokuç* "savaş, kaza" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 279); YTS'de *tokuç* ~ *dokuç* ~ *tohaç* "çamaşır tokmağı, tokaç" (Dilçin, 1983: 209) anlamlarında kayıtlıdır.

tolu (< tolı): BA'da "bir yağış türü, dolu" anlamındadır. ETG'de *tolu* "dolu" (Gabain, 2000: 301); DLT'de *tolı* "bir yağış türü" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 891); KTS'de *tolu* "dolu, nohut büyüklüğündeki dolu" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 280) anlamlarında kayıtlıdır.

tura: BA'da "evlerin yanına yapılan tahtadan eğimli korunak" anlamındadır. DLT'te *tura* "kalkan" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 901); YTS'de *tura* "deriden veya ipten örülen kamçı" (Dilçin, 1983: 213) anlamlarında kayıtlıdır.

tühüm (< tügüm): BA'da "düğüm, ip vb. şeyleri kendi üzerine veya birbirine dolamak suretiyle yapılan boğum" anlamındadır. ETG'de *tüg* "düğümlemek" (Gabain; 2000: 303); EUTS'de *tügün* "düğüm" (Caferoğlu, 2021: 256); EDPT'de *tüg* "bir düğümü bağlamak, bir ipi düğümlemek" (Clauson, 1972: 477) anlamlarında kayıtlıdır.

tüngü-: BA'da "yüksekten atlamak" anlamındadır. DLT'de *tüngit* "yukarı doğru yükseltmek" (Atalay, 1986: 671) anlamında kayıtlıdır.

tütüt- (< tütit-): BA'da "duman çıkartmak" anlamında kullanılmaktadır. EUTS'de *tüt* "tütme, duman çıkarmak" (Caferoğlu, 2021: 260); DLT'de *tütet* ~ *tütit* "tütütmek" (Atalay, 1986: 678) anlamlarında kayıtlıdır.

uçu (< uçun): BA'da "amacıyla, sebebiyle" anlamlarına gelen "için" edatıdır. DLT'de *üçün* "sebebe ifade eden bir edat, için" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 929); EDPT'de *üçün* "-den dolayı; uğruna, yoluna, amacına; için" (Clauson, 1972: 28); ETG'de *üçün* ~ *üçüm* "için" (Gabain, 2000: 305); EUTS'de *üçün* "için, sebep, dolayısıyla" (Caferoğlu, 2021: 270); KTS'de *uçun* ~ *çün* ~ *için* ~ *üçün* ~ *üşün* "için, ötürü, dolayı" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 291); YTS'de *içün* "1. için; 2. ...diye, maksadıyla" (Dilçin, 1983: 113) anlamlarında kayıtlıdır.

ufra (< urva): BA'da "yufka açarken kullanılan un" anlamındadır. YTS'de *urva* ~ *uvra* "yufka açılırken hamur tahtaya yapışmasın diye altına saçılan un" (Dilçin, 1983: 220) anlamında kayıtlıdır.

üleş-: BA'da "paylaşmak, bölüşmek" anlamındadır. EUTS'de *üleş* "paylaşmak" (Caferoğlu, 2021: 272); EDPT'de *üleş* "(kendileri) arasında eşit olarak paylaşmak; bazen, belirsiz olarak taksim etmek" (Clauson, 1972: 154); KTS'de *üleş* "paylaşmak, bölüşmek" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 297); YTS'de *üleş* "paylamak, bölüşmek" (Dilçin, 1983: 223) anlamlarında kayıtlıdır.

ülü (< ülüş): BA'da "kurban etinin payı" anlamındadır. ETG'de *ülüş* ~ *ülüş* "kısım, fasıl" (Gabain, 2000: 306); EUTS'de *ülüş* "hisse, pay, parça, bölüm, kısım" (Caferoğlu, 2021: 272); DLT'de *ülüş* "kavim arasında hisseleri paylaşırma; pay, hisse" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 932); KTS'de *ülü* ~ *ülüş* "pay, hisse" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 297, 298); YTS'de *ülü* ~ *ülüş* "hisse, pay, kısmet, kısım, bölüm" (Dilçin, 1983: 223) anlamlarında kayıtlıdır.

ülük: BA'da "çaydanlık, ibrik gibi gereçlerin su akıtan bölümü" anlamında kullanılmaktadır. YTS'de *ülük* "ibrik emziği" (Dilçin, 1983: 223) anlamında kayıtlıdır.

ünne- (< ünte-): BA'da çağırmaq, seslenmek anlamındadır. ETG'de *üntä-* "seslenmek" (Gabain, 2000: 306); EUTS'de *üntä-* "seslenmek, çağırmaq, ünlemek, karşı gelmek" (Caferoğlu, 2021: 272); DLT'de *ünde-* "seslenerek çağırmaq" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 932); EDPT'de *ünde-* "seslenmek, çağırmaq" (Clauson, 1972: 180); TETT'de *ünle- ~ ünne- ~ ünde- ~ ünte- ~ öñle-* "seslenmek, bağırmaq, birini çağırmaq" (Tietze, 2019: 380); KTS'de *ünde- ~ inde- ~ ünle-* "çağırmaq, seslenmek" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 298); YTS'de *ünne- ~ ünde-* "seslenmek, çağırmaq, davet etmek" (Dilçin, 1983: 224) anlamlarında kayıtlıdır.

ür-: BA'da "üflelemek" ve "havlamak" anlamlarında kullanılmaktadır. ETG'de *ür-* "şişirmek, üflelemek" (Gabain, 2000: 306); EUTS'de *ür-* "1. kabarmak, üfürüp şişirmek, üflelemek; 2. havlamak; sürmek (ilaç)" (Caferoğlu, 2021: 273); DLT'de *ür-* "1. havlamak, ürmek; 2. (ateş vb. şeyleri) üflelemek" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 933); EDPT'de *ür-* üflelemek" (Clauson, 1972: 195); TETT'de *ür- ~ üre-* "üflelemek, üfürmek" (Tietze, 2019: 382); KTS'de *ür-* "1. köpek için ürmek, ulumak; 2. üflelemek" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 298); YTS'de *ür- ~ üvür-* "üfürmek, üflelemek; seçmek, ayırmak" (Dilçin, 1983: 224) anlamlarında kayıtlıdır.

ürül-: BA'da "karnı şişmek" anlamındadır. ETG'de *ürül-* "şişirilmek" (Gabain, 2000: 306); EUTS'de *ürül-* "şişirilmek, üfürülüp şişirilmek, gerilmek" (Caferoğlu, 2021: 273); DLT'de *ürül-* "1. (insan, öfkeden) şişmek; 2. (tulum, ateş vb.) üfürülmek" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 934); EDPT'de *ürül-* "şişirilmek, şişmek, gerilmek" (Clauson, 1972: 230); YTS'de *ürül-* "1. üfürülmek, üflenmek; 2. şişirilmek" (Dilçin, 1983: 224) anlamlarında kayıtlıdır.

üt- (< ut-): BA'da "kazanmak, yenmek" anlamında kullanılmaktadır. ETG'de *ut-* "yenmek, utmak, ütmek" (Gabain, 2000: 305); EUTS'de *ut-* "1 utmak, yenmek, kazanmak, galebe çalmak; 2. takip etmek, ardını bırakmamak, birisinin arkasına gitmek" (Caferoğlu, 2021: 268); DLT'de *ut-* "yenmek, galip gelmek" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 924); EDPT'de *ut-* "kazanmak; kumarda, oyunda yenmek" (Clauson, 1972: 38); TETT'de *ut-* "oyunda vb. yenmek" (Tietze, 2019: 350); KTS'de *ut-* "ütmek, yenmek, galip gelmek" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 294); YTS'de *ut- ~ üt- ~ yut-* "1. yenmek, oyunda kazanmak; 2. yararlanmak" (Dilçin, 1983: 221) anlamlarında kayıtlıdır.

yaır (< yagır): BA'da "at ve eşekte yük vurgunluğundan oluşan yara" anlamındadır. DLT'de *yagır* "büyükbaş hayvanların yarası" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 941); EDPT'de *yağır* "yağır, sırt yarası (Clauson, 1972: 905); TETT'de *yağır ~ yağar ~ yağrı ~ yanır ~ yanır* "semer yarası, binek hayvanlarının sırtında semer, palan vb. nedeniyle oluşan yara" (Tietze, 2019: 121); KTS'de *yağır* "hayvanın sırtındaki yara" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 306); YTS'de *yagır* "1. hayvanların sırtında hasil olan yara; 2. sırtı yaralı hayvan (Dilçin, 1983: 230) anlamlarında kayıtlıdır.

yalbır- (< yaltır- ~ yaltrı-): BA'da "parlamak, parıldamak" anlamında kullanılmıştır. ETG'de *yaltır- ~ yaltrı-* "parlamak" (Gabain, 2000: 308); EUTS'de *yaltrı-* "parlamak, ziya neşretmek, ışık vermek" (Caferoğlu, 2021: 282); DLT'de *yaldıra- ~ yaldrı-* "güneş biraz parlamak, şimşek, ateş vb. az ışık vermek (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 945); EDPT'de *yaltrı-* "parlamak, ışıldamak" (Clauson, 1972: 923); TETT'de *yalabı- ~ yalbü- ~ yalbü-*

“parlamak, parıltı saçmak, ışık yansıtmak, parlamayıp sönmek, şimşek çakmak” (Tietze, 2019: 145); YTS’de *yalabı-* ~ *yalabu-* “parlamak, parıldamak, lemean etmek” anlamlarında kayıtlıdır.

yalınız (< yalın öz): BA’da “yalnız, tek başına, ancak” anlamlarında kullanılmaktadır. ETG’de *yalanuz* ~ *yālinus* “yalnız” (Gabain, 2000: 308); EUTS’de *yalangus* ~ *yalanğuz* ~ *yalğuz* ~ *yalınguz* ~ *yalnguz* “yalnız” (Caferoğlu, 2021: 281-282), DLT’de *yalıus* “yalnız, tek başına” anlamlarında (Ercilasun-Akkoyunlu, 2015: 946); EDPT’de *yalıus* “yalnız, tek başına, kimsesiz” (Clauson, 1972: 930); TETT’de *yalıuz* “yalnız, tek başına” (Tietze, 2019: 161); KTS’de *yalğız* ~ *yalğuz* ~ *yalığız* ~ *yalıkız* ~ *yalıngız* ~ *yalıuz* ~ *yaluğuz* ~ *yaluuz* “yalnız, tek; sadece” (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 308); YTS’de *yalıuz* ~ *yaluuz* ~ *yalanuz* ~ *yalavuz* “yalnız” (Dilçin, 1983: 231) anlamlarında kayıtlıdır.

yapıldak (< yabuldak): BA’da “yalınayak, çıplak” anlamındadır. KTS’de *yapıldak* “çıplak” (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 311); YTS’de *yapıldak* ~ *yapuldak* “çıplak, teçhisatsız” (Dilçin, 1983: 234) anlamlarında kayıtlıdır.

yasda- (< yasta-): BA’da “yaslamak, dayamak” anlamındadır. DLT’de *yasta-* “birinin arkasına yastık koymak” (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 957); EDPT’de *yasta-* “dayamak, yaslamak” (Clauson, 1972: 974); YTS *yasta-* “yaslamak, dayamak, yastık edinmek” (Dilçin, 1983: 237) anlamlarında kayıtlıdır.

yavan: (< yawgan): BA’da “tatsız, tuzu olmayan yiyecek” anlamında kullanılmıştır. EUTS’de *yavğan* “yavan” (Caferoğlu, 2021: 291); DLT’de *yawgan* “yavan” (Atalay, 1986: 761); KTS’de *yavan* “katıksız, yavan, yağsız” (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 315) anlamlarında kayıtlıdır.

yavısı: BA’da “at sineği” anlamındadır. KTS’de *yavısı* “1. kene, koyuna musallat böcek; 2. kene yavrusu, bit yavrusu” (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 315); YTS’de *yavısı* ~ *yavsu* “1. bit yavrusu, böcek yavrusu, sürfe; 2. kene. 3. at sineği” (Dilçin, 1983: 239) anlamlarında kayıtlıdır.

yayka-: BA’da “yıkamak” anlamındadır. ETG’de *yaykan-* “sallanmak” (Gabain; 2000: 310); EUTS’de *yaykal-* “sallanmak, yalpa vurmak, tereddüt göstermek” (Caferoğlu, 2021: 291); DLT’de *yaykal-* “(su vb.) çalkalanmak” (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 962); TETT’de *yayka-* ~ *yayıka-* “yıkamak, çalkalayarak yıkamak” (Tietze, 2019: 268); KTS’de *yayka-* “1. ağız çalkalamak, çalkalayarak ağız yıkamak; 2. yıkamak” (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 316); YTS’de *yayka-* “yıkamak” (Dilçin, 1983: 240) anlamlarında kayıtlıdır.

yaz- (< yad-): BA’da “döşemek, yaymak, sermek” anlamında kullanılmaktadır. ETG’de *yad-* “yaymak” (Gabain; 2000: 307); EUTS’de *yad-* “yaymak, açmak, gelişmek” (Caferoğlu, 2021: 279); EDPT’de *yad-* “yaymak” (Clauson, 1972: 883); TETT’de *yaz-* “yaymak” (Tietze, 2019: 274); KTS’de *yaz-* “göz önüne açıp yaymak” (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 316); YTS’de *yaz-* “1. nakşetmek, resmetmek, süsleyip bezemek; 2. yaymak, dağıtmak, açmak” (Dilçin, 1983: 240) anlamlarında kayıtlıdır.

yed-: BA’da “çekmek, götürmek” anlamında kullanılmaktadır. DLT’de *yéd-* “(bohça ve heybeyi) doldurmak” (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 964); YTS de *yed-* ~ *yid-* “çekmek, yedekte götürmek” (Dilçin, 1983: 245) anlamlarında kayıtlıdır.

yēni (< yenik): BA'da "ağır olmayan, hafif" anlamındadır. DLT'de *yenik* "her şeyin hafifi, hafif" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 966); KTS'de *yeñil* ~ *yegin* ~ *yeñül* ~ *yeyni* ~ *yini* ~ *yiñil* ~ *yuğul* ~ *yüñül* "hafif" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 318) anlamlarında kayıtlıdır.

yetiz: BA'da "tamamlanmış, bitmiş" anlamındadır. DLT'de *yetiz* "her şeyin enlisi, enli; geniş" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 968) anlamlarında kayıtlıdır.

yoşu- / yoşuk (< yaşu- / yaşuk): BA'da "eskimek" anlamındadır. EDPT'de *yaşu-* ~ *yaşuk* ~ *yoşuk* "parlak, parıldayan" (Clauson, 1972: 977); YTS'de *yoşu-* "yıpranmak, yorulmak, zayıf düşmek, kuvvetini kaybetmek" (Dilçin, 1983: 250) anlamlarında kayıtlıdır.

yoy- (< yōd-): BA'da "eski özeliğini kaybetmek" anlamındadır. DLT'de *yōd-* "silmek" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 979); EDPT'de *yod-* "yıkmak, yok etmek, silmek, temizlemek" (Clauson, 1972: 885); TETT'de *yoy-* "yok etmek, bozmak, yerine uymamak, tutmamak" (Tietze, 2019: 426) anlamlarında kayıtlıdır.

yönet: BA'da " herhangi bir işin uygun olma durumu" anlamındadır. YTS'de *yönet* ~ *yöned* "şekil, tarz, usul, suret, vecih" (Dilçin, 1983: 251) anlamında kayıtlıdır.

yü-: BA'da "yıkamak" anlamında kullanılır. ETG'de *yu-* "yıkamak, yumak" (Gabain, 2000: 313); EUTS'de *yu-* "yıkamak, temizlemek, kaldırmak" (Caferoğlu, 2021: 305); DLT'de *yü-* "yıkamak" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 984); EDPT'de *yu-* "yıkamak" (Clauson, 1972: 870); TETT'de *yu-* ~ *yü-* "yıkamak" (Tietze, 2019: 432); KTS'de *yu-* "yıkamak" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 328); YTS'de *yu-* ~ *yuğ-* ~ *yuy-* "yıkamak" (Dilçin, 1983: 252) anlamlarında kayıtlıdır.

yür- (< yügür-): BA'da "hayvan için çiftleşmek" anlamındadır. ETG'de *yügür-* "çabuk koşmak" (Gabain, 2000: 313); EUTS'de *yügür-* "koşmak, yügürmek, yürümek" (Caferoğlu, 2021: 306); DLT'de *yügür-* "1. koşmak; 2. kumaşın çözüsünü hazırlamak" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 992); EDPT'de *yügür-* "hızlı koşmak" (Clauson, 1972: 914); KTS'de *yügir-* ~ *yüger-* ~ *yügür-* "koşmak, hızlı yürümek" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 331); YTS'de *yügür-* ~ *yüyür-* "koşmak, hızlı gitmek" (Dilçin, 1983: 254) anlamlarında kayıtlıdır.

yüksün-: BA'da "üşenmek, tembellik etmek" anlamındadır. YTS'de *yüksün-* ~ *yüksin-* "1. yük saymak, istiskal etmek, yük addetmek; 2. kıskanmak" (Dilçin, 1983: 254) anlamında kayıtlıdır.

yülü- (< yüli-): BA'da "deri parçasını kesmek" anlamındadır. DLT'de *yüli-* "tırış etmek" (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 993); EDPT'de *yüli-* "saç kazımak" (Clauson, 1972: 928); TETT'de *yülü-* ~ *ülü-* "tırış etmek, tırış olmak" (Tietze, 2019: 442); KTS'de *yüli-* "tırış etmek" (Toparlı, Vural, Karaatlı, 2019: 332); YTS'de *yülü-* "tırış etmek, saç ve sakalı kazımak, dökmek" (Dilçin, 1983: 254) anlamlarında kayıtlıdır.

SONUÇ

Anadolu ağzlarının sahip olduğu zengin söz varlığı unsurları, Türkçedeki eski kelimelerin muhafaza edilmesinde önemli bir yere sahiptir. *Bucak Ağzında Eskicil Kelimeler* adlı bu çalışmayla günümüzde Bucak ağzında varlığını koruyan eskicil / arkaik kelimeler tespit edilmeye çalışılmıştır. Tespit edilen kelimelerin çoğu günümüzde Ölçünlü Türkiye Türkçesinde kullanılmamaktadır.

Yörede toplam 239 eskicil kelime tespit edilmiştir. Bunlardan 48'i ETG'de; 65'i EUTS'de; 155'i DLT'de ve 193'ü de YTS'de bulunmaktadır. Söz varlığı açısından değerlendirildiğinde Eski Türkçedeki anlamların Bucak ağzında genel olarak korunduğu tespit edilmiştir.

Eski Türkçede kelime başında bulunan ötümlü-patlayıcı "b" ünsüzü yörede genel olarak korunmuştur: *beket-, bınar, bişi vb.* Kelime başında b > p değişiminin görüldüğü dört örnek mevcuttur: *pambık, potak, pus-, pusarık, pür.* Kelime başında k > g değişiminin örneklerine 22 kelimedede rastlanmıştır: *gayrak, gelep, gepit-, gev-, gıran, gıyıla-, gız-, gocun-, goşur, goşak, gozak, göbelek, gön, gōnek ~ göynek, göver-, göze-, gulun, gunna-, gurdan-, guz, güven-, güvey.* Bu ses değişimleri yönüyle bakıldığında yörede Oğuz Türkçesinin izleri rahatlıkla görülebilmektedir.

Ölçünlü Türkiye Türkçesinde kelime başında t > d değişikliğine uğrayan iki kelime yöre ağzında Eski Türkçedeki biçimlerini korumuştur: *tolu (dolu), tühüm (dügüm).* Yakın ünsüzler arasında göçüşme olayının gerçekleştiği bir örnek mevcuttur: *çerme- > çemre-.* Batı grubu ağzlarında korunan *η* ünsüzü Bucak ağzında da bu özelliğini devam ettirmektedir: *beliñle-, bınar, biñgeş-, diñel-, doñuz, gañır-, geñir-, goşur, siñ-.*

Derlenen kelimelerden iki tanesi deyim özelliği göstermektedir: *ödü sıt-, eli er-.*

Eski Türkçedeki yuvarlaklaşmanın yöre ağzında devam ettiği bir örnek belirlenmiştir: *uçu (için).* Kelime içinde ünlü daralmasının bir örneği tespit edilmiştir: *çom- > çim-.* Ünlü düşmesine uğramamış bir kelime belirlenmiştir: *yalnız.* Ünlü düşmesine uğramış bir sözcük vardır: *külünük > külünk.* Eski Türkçedeki kök veya tabanda art ünlüyü koruyan bir kelime mevcuttur: *bışgı*

Bu çalışmayla Bucak yöresinde varlığını koruyan eskicil kelimeler ortaya konulmuştur. Tespit edilen bu kelimeler Anadolu ağzlarının zengin ve köklü söz varlığına sahip olduğunu, Eski ve Orta Türkçe dönemlerine ait birçok kelimenin Bucak ağzında hâlâ yaşamaya devam ettiğini göstermektedir.

KISALTMALAR

DLT: Divanü Lügati't-Türk

EPDT: An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish

ETG: Eski Türkçenin Grameri

EUTS: Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü

KTS: Kıpçak Türkçesi Sözlüğü

TETT: Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lügati

TS: Tarama Sözlüğü

YTS: Yeni Tarama Sözlüğü

KAYNAKÇA

Atalay, Besim (1986). *Divanü Lügati't-Türk Dizini*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Caferoğlu, Ahmet (2021). *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Clauson, Sir Gerard (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*. Oxford University Press. London: Oxford University Press.

Dilçin, Cem (1983). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Ercilasun, Ahmet Bican, Akkoyunlu, Ziya (2018). *Dîvânü Lügâti't-Türk (Giriş-Metin-Çeviri-Notlar-Dizin)*. Ankara: TDK Yayınları.

Gabain, A. Von (2000). *Eski Türkçenin Grameri*. çev. Mehmet Akalın. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Gemalmaz, Efrasiyap (2010). "Ağız Bilimi Araştırmaları Üzerine Genellemeler". *Türkçenin Derin Yapısı*, C. Alyılmaz-O. Mert Ed., Belen Yayıncılık. 331-349.

Gülsevin, Gürer (2015), "Arkaik-Periferik Kavramı ve Bu Kavramın Tarihî Batı Rumeli Türkçesi Ağzlarının Tespitindeki Önemi". *The Journal of Academic Social Science Studies*. 32 (3): 1-12.

Karaağaç, Günay (2013). *Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları.

Karahan, Leyla (2004). *Anadolu Ağzlarının Sınıflandırılması*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Konu, Hasan (2000). *Oğuzhan'dan Doğan Şehir Bucak*. İstanbul: Kremna Yayınları.

Kürüm, Mesut (2022). "Bayburt ve Yöresi Ağzlarındaki Bazı Arkaik Unsurlar". *Mavi Atlas*. 10 (1): 280-290.

Ölmez, Mehmet (2003). "Çağataycadaki Eskiçil Öğeler Üzerine". *Dil ve Edebiyat Araştırmaları Sempozyumu Mustafa Canpolat Armağanı*. 135-142.

Tarama Sözlüğü II C-D. (1995). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Tarama Sözlüğü IV K-N. (1996). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Tietze, Andreas (2002). *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı Sprachgeschichtliches und Etymologisches Wörterbuch des Türkei - Türkischen I A-E.* İstanbul: Simurg Yayınları.

Tietze, Andreas (2009). *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı İkinci Cilt (F-J).* TÜBA.

Tietze, Andreas (2016). *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı Dördüncü Cilt (K-L).* TÜBA.

Tietze, Andreas. (2018). *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı Altıncı Cilt (O-R).* TÜBA.

Tietze, Andreas (2019). *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı Yedinci Cilt (S-Ş).* TÜBA.

Tietze, Andreas (2019). *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı Sekizinci Cilt (T-V).* TÜBA.

Tietze, Andreas (2019). *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı Dokuzuncu Cilt (Y-Z).* TÜBA.

Topaloğlu, Ahmet. (2019). *Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü.* İstanbul: Dergâh Yayınları.

Toparlı, Recep, Hanifi Vural, Recep Karaatlı (2019). *Kıpçak Türkçesi Sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Topay, Mehmet Harun. (2011). *Bucak İlçesinin (Burdur) Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Özellikleri.* Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.

Vardar, Berke (1980). *Dilbilim ve Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü.* Ankara: Sevinç Matbaası.